

**'VIVIR
JUNTOS'**

'VIVIR JUNTOS'

Een perspectief op de Architectuur van
Internationale Pensioen Migratie

Academy of Architecture Amsterdam

Master in Architecture

9 juli 2019 Dirk Overduin

comissieleden

Gianni Cito (mentor)

Jarrik Ouburg

Marta M Roy Torrecilla

toegevoegde leden

Jochem Heijmans

Winfried van Zeeland

I.

INLEIDING

Vivir Juntos

Vivir Juntos (samen leven) reflecteert op de architectuur en stedenbouw die de afgelopen decennia de kustgebieden van Spanje is gaan domineren om de vele West-Europese gepensioneerden te huisvesten die, verleid door zon, strand en het mediterrane leven, besloten hebben te emigreren. Deze typologie is op vele vlakken tekortgeschoten en heeft verstrekkende gevolgen gehad voor de lokale ecologie, het landschap en de gemeenschappen. Verdere vergrijzing van Europa's bevolking is een feit en daarmee groeit de noodzaak om alternatieve strategieën te ontwikkelen.

Het fenomeen International Retirement Migration (IRM) en de gevolgen daarvan zijn nog nauwelijks onderwerp van studie of debat geweest binnen de architectuur. Dit onderwerp vraagt bij uitstek om ontwerpend en ruimtelijk onderzoek om zo nieuwe samenlevingsmodellen te ontwikkelen. De ontwikkeling van ruimtelijke alternatieven kan de perspectieven op deze grootschalige sociaaleconomische uitdagingen effectief opnieuw vormgeven. Vivir Juntos is een ontwerpend onderzoek om de discussie over pensioenmigranten aan de Zuid-Europese kust te voeden, als katalysator voor de veranderingen die nodig zijn.

> Totaal pensioenmigranten in Spanje naar land van herkomst (Membrado 2015): 450.000

1 - UK / Ireland 270.000

2 - Germany / Zwitserland / Austria 110.000

3 - Benelux 37.000

4 - Skandinavia 18.000

5 - France / Italy 33.000

belangrijkst bestemmingen: Solsta del Sol en Cost Blanca

II. ONDER- ZOEK

Internationale pensioenmigratie

Het fenomeen 'internationale pensioenmigratie' komt voort uit een van de meest fundamentele megatrends van onze tijd: de vergrijzende samenleving. Vanaf de jaren zestig van de 20e eeuw resulteerde een opmerkelijke groei in zowel welvaart als communicatie- en transporttechnologie in een toename van het aantal Noord-Europese ouderen die zich een vakantie in het buitenland konden veroorloven, bij voorkeur in het Middellandse Zeegebied. Vanaf de jaren negentig besloten veel van de gebruikelijke bezoekers van het zonnige Spanje - vooral ouderen - om zich permanent te vestigen in het Middellandse Zeegebied. Zij werden internationale pensioenmigranten. Sindsdien zijn alle uitbreidingsplannen in de Spaanse kustgebieden gericht op de belangen van aan toerisme gerelateerde vastgoedontwikkeling. Gedreven door het romantische idee van een mediterrane levensstijl steeg het aantal pensioenmigranten explosief: van 60.000 in 1991 naar bijna 450.000 in 2014. Sommige kuststeden groeiden zelfs zo snel dat ze in de afgelopen twintig jaar drie tot zes keer zo groot werden, met tot wel 80% pensioenmigranten.

Monocultuur

Gemiddeld woont 50% van de gepensioneerden in appartementen en de andere helft in eengezinswoningen, meestal nieuw gebouwd. In veel gevallen zijn de appartementen geconcentreerd aan de kust en in stadscentra. Veel appartementen worden slechts delen van het jaar bewoond door seizoenmigranten. Hoewel ook deze appartementencomplexen hun eigen problematiek kennen, richt deze verkenning zich op de stroom migranten die zich vestigt zich in de buitenwijken, de grootste groeimarkt de komende jaren. Deze buitenwijken bestaan uit veelal (semi) vrijstaande huizen met tuin en zwembad en bieden plaats aan bewoners die zich permanent vestigen in Spanje. De groei van deze buitenwijken is nooit goed gereguleerd. Grond ging naar de hoogste bieder, die vervolgens ook verantwoordelijk was voor de infrastructuur en voorzieningen in het gebied. Winstmarges stonden voorop waardoor de kwaliteit en diversiteit van de huizen, de infrastructuur en de voorzieningen vaak te wensen over liet. Naast de bekende problemen voor dit type ontwikkeling, zoals veiligheid en een enorme milieubelasting, heeft deze monocultuur van eengezinswoningen specifiek gefaald voor de groep pensioenmigranten. (Aledo, A., & Mazon, T. 2004. Impact of residential tourism and the destination life cycle theory.)

1956

1999

2004

II. ONDER- ZOEK

Monocultuur (vervolg)

De bouwexplosie langs de Spaanse costa's is vrijwel uitsluitend gericht geweest op het huisvesten van de buitenlandse doelgroepen. De woningen voorzien weliswaar de eerste 10 à 15 jaar grotendeels in de behoeften van de bewoners, maar met het vorderen van de leeftijd en als er behoefte aan zorg ontstaat verandert dit beeld.

- Housing
- Golf course
- Tennis courts
- Tees and greens

- Police station
- Shopping
- Private clinic
- Restaurants

- Café
- Bar
- Real estate sales
- Hotel

- Parking areas
- Roads

II.
ONDER-
ZOEK

Monocultuur (vervolg)

Voor de lokale bevolking bieden de nieuwe wijken geen aantrekkelijke mogelijkheden om zich te vestigen vanwege de geïsoleerde ligging buiten de lokale gemeenschap. Op Deze manier worden enclaves gecreëerd waardoor weinig sociale interactie met de lokale gemeenschap plaatsvindt en de noodzaak om de taal te leren achterwege

blijft. Door de organisatie van ommuurde eengezinswoningen aan een autoweg leven mensen volledig gescheiden van elkaar. Voor praktisch ieder bezoek en iedere boodschap is een auto nodig. Mede hierdoor blijven de contacten met andere migranten vooral oppervlakkig waardoor mensen niet echt op elkaar terug kunnen vallen. Wanneer de bewoners ouder worden en te maken krijgen

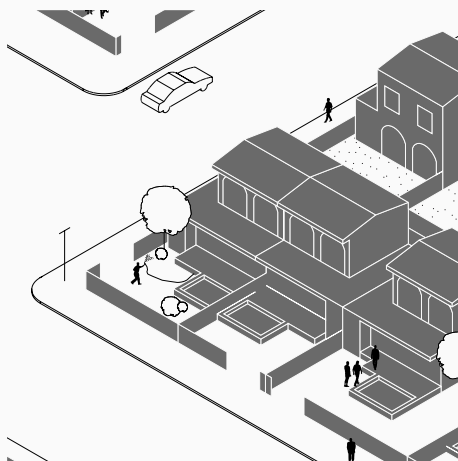

met fysieke beperkingen, blijken de woningen te groot om zelfstandig te onderhouden en deels ontoegankelijk door de vele niveauverschillen.

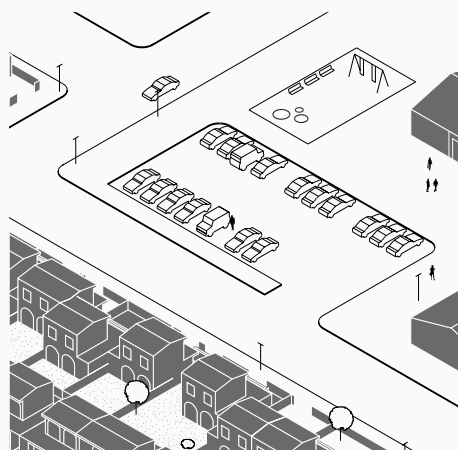
Door gebrek aan familie dichtbij of een sociaal vangnet zijn de ouderen daardoor snel aangewezen op dure privé-zorg of moeten ze verhuizen, al dan niet terug naar het land van herkomst.

Kortom, de manier waarop langs de Spaanse kust invulling is gegeven aan de woonbehoeften van pensioenmigranten, correspondeert op geen enkele wijze met het romantische idee van ouder worden aan de Middellandse Zee.

II. ONDER- ZOEK

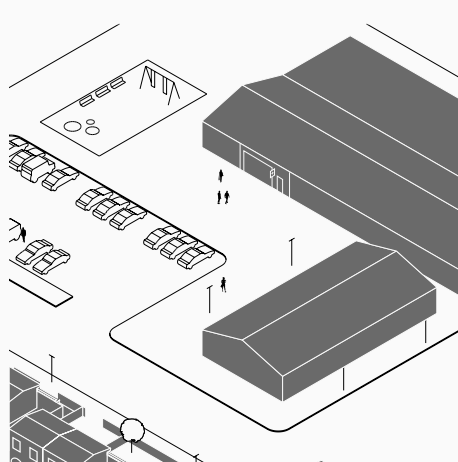
De buitenwijktypologie heeft een enorme impact op het landschap en de ecologie en is zeer energie- en water inefficiënt.

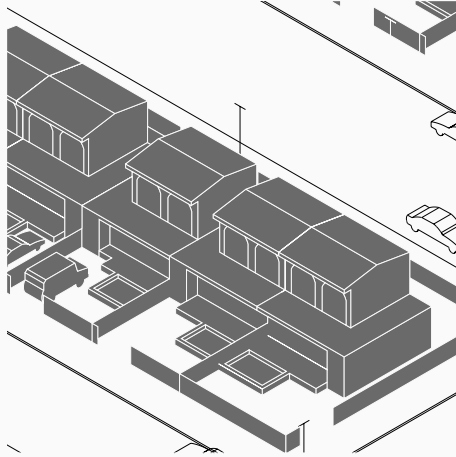
De monocultuur aan eengezinswoningen biedt geen basisvoorzieningen op loopafstand. Minder valide senioren verliezen hierdoor veel sneller hun zelfstandigheid.

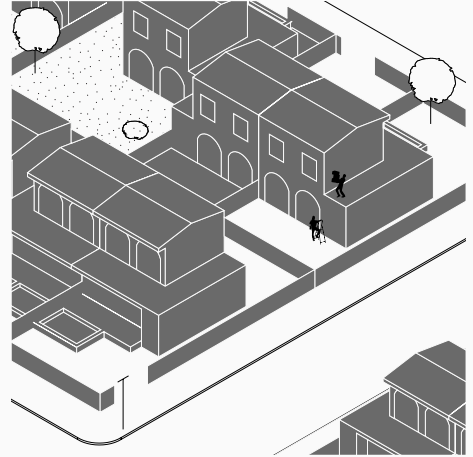
Het gebrek aan familie in de directe omgeving zorgt voor extra afhankelijkheid van zorginstellingen, met hoge kosten voor de gezondheidszorg als resultaat.

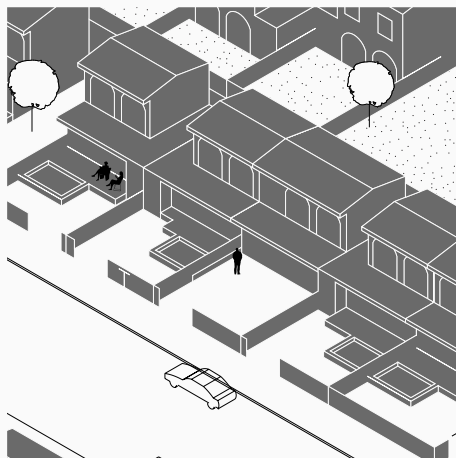
Het gebrek aan sociale interactie met de lokale gemeenschap houdt de taalbarrière in stand. Dit wordt problematischer op het moment dat de ouderen afhankelijk worden van de Spaanse gezondheidszorg.

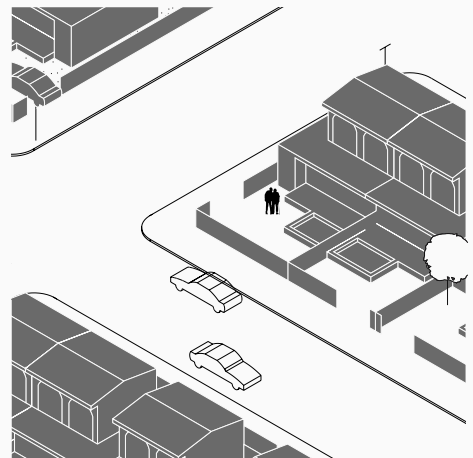
De organisatie van vrijstaande eengezinswoningen aan een autoweg heeft geleid tot een ommuurde gemeenschap met weinig tot geen openbare ruimte om te wandelen en/of elkaar te ontmoeten.

Door het gebrek aan openbaar leven en sociale controle creëert de buitenwijktypologie onveilige situaties.

De buitenwijktypologie is gericht op privacy en individualiteit. Maar wanneer het sociale leven kleiner wordt, leidt dit eerder tot een sociaal isolement.

De woningen zijn niet levensloopbestendig ontworpen, waardoor mensen al snel gedwongen zijn te verhuizen of terug te keren naar het land van herkomst.

II. ONDER- ZOEK

Doelgroep

Bovenstaande maakt duidelijk dat de doelgroep niet of niet voldoende rekening heeft gehouden met veranderende behoeften in de loop der jaren. De gepensioneerden keken in eerste instantie vooral naar het ideale plaatje waarin ze zelfstandig en gezond van hun pensioen genieten. Hoewel allemaal anders en uniek, blijkt dat de factoren die van invloed zijn op het welzijn van de doelgroep grotendeels gelijk zijn.

Verbinding

Een van de meest krachtige emoties die ons welzijn bepalen is het gevoel van verbondenheid met (en de waarde toevoeging voor) onze omgeving. Als we ouder en kwetsbaarder worden, wordt onze beweegwereld steeds kleiner; langzaam verkleint ons domein van de wereld tot Nederland, tot de stad of dorp waarin we wonen, de wijk, de straat, en tot slot bestaat ons domein alleen nog uit ons eigen huis. Hoe klein iemands beweegwereld ook is, het is belangrijk verbinding te maken en houden met het grotere geheel. Als dit niet gebeurt, is vereenzaming haast onvermijdelijk. Een belangrijk criterium voor verbonden zijn (en blijven) is fysiek onderdeel zijn van de gemeenschap waarin je woont en leeft. Een ander belangrijk criterium is dat ouderen en hun omgeving elkaar blijven benaderen vanuit gelijke waarden en interesses. Zo ontstaan er sociale netwerken en verbindingen op basis van interesse en niet alleen op basis van leeftijd.

Jezelf thuis voelen

De verbinding met de samenleving (en dus sociale integratie) is de basis voor het thuisgevoel, wat direct in verband staat met gevoelens van veiligheid, geborgenheid en zelfstandigheid. In het essay 'Thuis in de openbare ruimte' schrijft auteur Duyvendak: "Thuisgevoel mag op het eerste gezicht een individuele emotie lijken – en daarmee eerder onder psychologie vallen – de onderzoeken laten zien dat je thuis voelen een relationele emotie is. Je voelt je thuis in een bepaalde omgeving, tussen bepaalde mensen; altijd ten opzichte van een specifieke plek en specifieke anderen. Het thuisgevoel wordt daarnaast voor een groot deel bepaald door de mate waarin de directe omgeving herkenbaar is en eigen gemaakt kan worden."

Zelfstandigheid

Zelfstandigheid, ofwel de mogelijkheid om de regie te hebben over je eigen leven, is direct gekoppeld aan emoties als waardigheid en het gevoel grip te hebben op het leven.

Voorzieningen op loopafstand (straal van 500 meter) zorgen ervoor dat ouderen veel langer zelfstandig kunnen blijven. Een toename van het aantal senioren zal ook de groei van de specifiek op senioren gerichte voorzieningen stimuleren, een ontwikkeling waar de lokale middenstand en lokale senioren ook van profiteren. Binnen de woonomgeving is het belangrijk dat rekening gehouden wordt met het minder worden van de vitaliteit en mobiliteit van de bewoners. Drempelloze, gelijkvloerse appartementen met brede doorgangen tussen de verschillende ruimten zorgen ervoor dat een woning levensloopbestendig is. Ouderen die

slecht ter been zijn, kunnen er zelfstandig blijven wonen. Bij meerlaagse bouw is een lift essentieel. In combinatie met zorg op maat maken deze factoren het mogelijk om in de eigen woning oud te worden en wordt een gedwongen verhuizing voorkomen.

Zorg & welzijn

Goede zorg en met name de wetenschap dat deze binnen handbereik is, is essentieel voor het gevoel van veiligheid. Ook de Spaanse samenleving vergrijst en het huidige zorgsysteem staat onder druk. Formele zorg is in Spanje verdeeld in een publieke en private sector, beide van behoorlijk hoge kwaliteit. Maar de publieke ziekenhuizen kennen lange wachttijden en de privéziekenhuizen zijn vaak (te) duur. Ouderenondersteuning en thuiszorg is niet of nauwelijks aanwezig of erg duur. Dit terwijl het grootste deel van de senioren daar voor lange periode voldoende aan heeft.

Spaanse senioren kunnen voor informele zorg en ondersteuning vaak rekenen op familieleden. Maar door toenemende modernisering en individualisering van de Spaanse samenleving, wordt dit voor veel gezinnen steeds minder vanzelfsprekend. Zowel financieel als qua tijd.

De Noord-Europese senioren hebben geen familie in de buurt om op terug te vallen en zijn voor informele zorg aangewezen op hun sociale netwerk. In de praktijk blijven de contacten met andere migranten vaak oppervlakkig waardoor ze niet echt op elkaar terug kunnen vallen. Het is duidelijk dat er behoefte is aan een nieuw systeem waarin het mogelijk is iedereen de juiste mate van ondersteuning te bieden. Hiervoor is een goed sociaal netwerk nodig met toegang tot de juiste voorzieningen.

II. ONDER- ZOEK

Sociale integratie en het vormen van sociale netwerken is van cruciaal belang voor de doelgroep om fysiek, emotioneel en sociaal vitaal te blijven en daarmee een noodgedwongen verhuizing op latere leeftijd te voorkomen.

III.

OPGAVE

Er is een radicaal andere invalshoek nodig ten opzichte van de huidige manier van ontwikkelen om op de juiste manier tegemoet te komen aan de behoeften van zowel de migranten als de lokale gemeenschap. 'Vivir Juntos', is een eerste aanzet hiertoe. Wat als de komst van pensioenmigranten een positieve in plaats van een negatieve impuls zou geven aan de plaats van vestiging? Welke toegevoegde waarde kunnen pensioenmigranten bieden aan de bestaande sociale, ruimtelijke, ecologische en economische structuren?

Dit ontwerpend onderzoek stelt het vormen van sociale netwerken onderling en met de lokale bevolking centraal. Zo ontstaan er nieuwe sociale modellen, gebaseerd op wederzijds belang, als basis voor een geïntegreerde gemeenschap.

De basis voor sociale integratie ligt in het creëren van een demografische mix, iets dat nu in de mono culturele enclaves in de buitenwijken ontbreekt. In de Spaanse kustprovincies langs de Middellandse zee hebben veel dorpen te maken hebben met krimp en leegstand. Voor de lokale gemeenschap is dit een probleem maar voor de pensioenmigranten biedt het een kans om midden in de gemeenschap te wonen. Een strategie die voor beide groepen interessant kan zijn. Het voorziet beter in de behoeften van de migranten op de lange termijn en geeft tegelijkertijd een positieve impuls aan de (dan gedeelde) fysieke leefomgeving. De gespreide verbeterde integratie gaat enclavevorming tegen,

de impact op het ecosysteem en de natuur is minder dan bij de urbanizaciones en de komst van pensioenmigranten binnen de gemeenschap geeft een economische impuls aan middenstand en overheid, wat weer geïnvesteerd kan worden in betere voorzieningen en inrichting van de openbare ruimte.

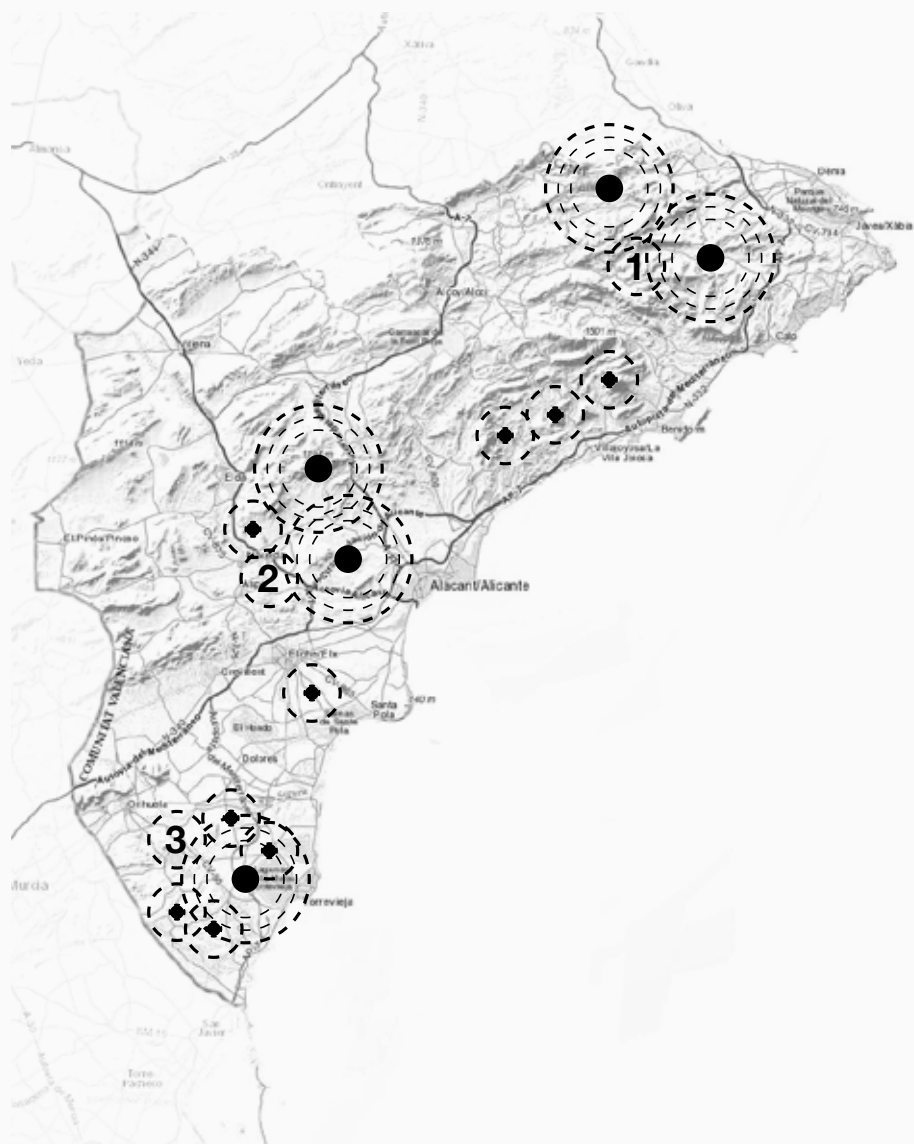
Deze sociale strategie vraagt om een specifieke ruimtelijke aanpak. Er is geen 'one size fits all' oplossing. Steeds wordt per locatie gekeken naar een passend programma en de ruimtelijke vertaling daarvan. De basis voor ieder ontwerp zijn de gedeelde factoren die van invloed zijn op het welzijn van ouderen. In potentie kan op deze manier de gehele huisvestingsvraag gekoppeld worden aan het leegstandsprobleem waar alle dorpen in het gebied mee te maken hebben.

“Hoofdthema van de ontwerpen is het vormen van sociale netwerken door architectuur (verbinding).

Hierdoor worden de nieuwkomers verbonden aan de plek en de lokale gemeenschap en gaan ze zich thuis voelen (thuis voelen)

De vorming van sociale netwerken onderling en met de lokale bevolking zorgt er voor dat zorg weer vooral een informele aangelegenheid wordt, waardoor mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen en leven (zelfstandigheid)
Het project geeft daarnaast op zijn eigen manier een impuls aan het lokale zorgnetwerk, zodat formele zorg toegankelijker wordt en meer op maat geleverd kan worden, zowel voor de nieuwkomers als de lokale ouderen (zorg)”

IV. LOCATIE

^ ontwikkelingsgebieden; achterland Denia (1), Alicante (2), Torrevieja (3)

Aspe
De locatiekeuze is gebaseerd op de analyse van IRM-gerelateerde stedelijke ontwikkelingen van de afgelopen decennia. Aan de Costa Blanca, samen met de Costa del Sol het populairste vestigingsgebied onder pensioenmigranten, is het grootste

deel van de kust inmiddels volgebouwd en richt de interesse van ontwikkelaars zich op het directe achterland. Zij kijken daarbij vooral naar voor IRM belangrijke factoren zoals de afstand naar de dichtstbijzijnde luchthaven, aansluiting op snelwegen en openbaar vervoer, de identiteit van stad en omgeving,

Alicante/vliegveld

historische dorpen

natuur

bereikbaarheid

aanreizings factoren ^

aanwezigheid van historische elementen,
openbare voorzieningen en een actief
gemeenschapsleven.

De gemeente Aspe, 25 km van Alicante,
voldoet aan al deze criteria. De stad heeft een
historisch centrum dat dateert uit de 16e eeuw

en is in de loop van de eeuwen uitgegroeid
tot een stadje met ± 20.500 inwoners. Het is
goed bereikbaar met OV en auto en ligt dicht
bij het vliegveld van Alicante. Aspe heeft een
eigen medisch centrum en het ziekenhuis van
Elche ligt op tien minuten rijden.

IV. LOCATIE

Historie

Aspe dateert al uit de Romeinse tijd maar is in de late middeleeuwen pas echt gaan groeien.

In deze periode leefden er veel Arabieren in deze regio, die een grote invloed hebben gehad op de stedenbouw en architectuur van de stad. De samensmelting van Europese en Arabische invloeden is later getypeerd als de 'Mudejar' bouwstijl. Het historische centrum van Aspe, bekend als 'Casco Antiguo', is volgens deze traditie gebouwd. De kronkelende, onregelmatige straatjes zijn het negatief van de naar binnen gerichte bouwblokken. Doordat ze zo smal zijn is er altijd schaduw; geen overbodige luxe in het warme klimaat van de regio. De woningen zijn dicht op elkaar gebouwd en vaak wit gepleisterd om de hitte zo veel mogelijk buiten te houden. De kleine raamopeningen met diepe negges vinden daar ook hun oorsprong. De straten vormen een netwerk dat de verschillende pleinen en pleintjes met elkaar verbindt. Het eerste deel bevindt zich rond de Plaza Mayor en de uitbreiding ervan rond de Plaza de San Juan. Het publieke leven speelt zich buiten in de luwte van deze straten en pleinen af.

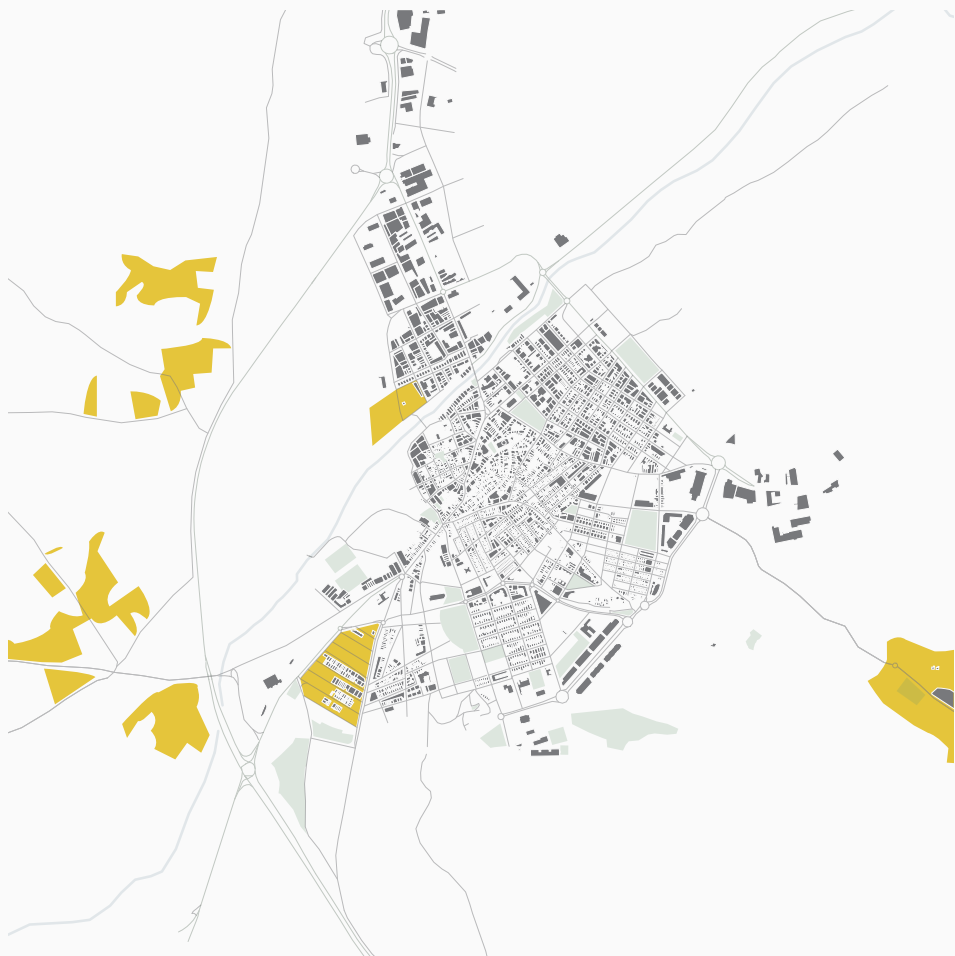
IV.
LOCATIE

▲ ontwikkelingskaart Aspe.
zone 1: Histroisch centrum
zone 2: uitbreidingen na 1950
zone 3: uitbreidingen na 1990

IV. LOCATIE

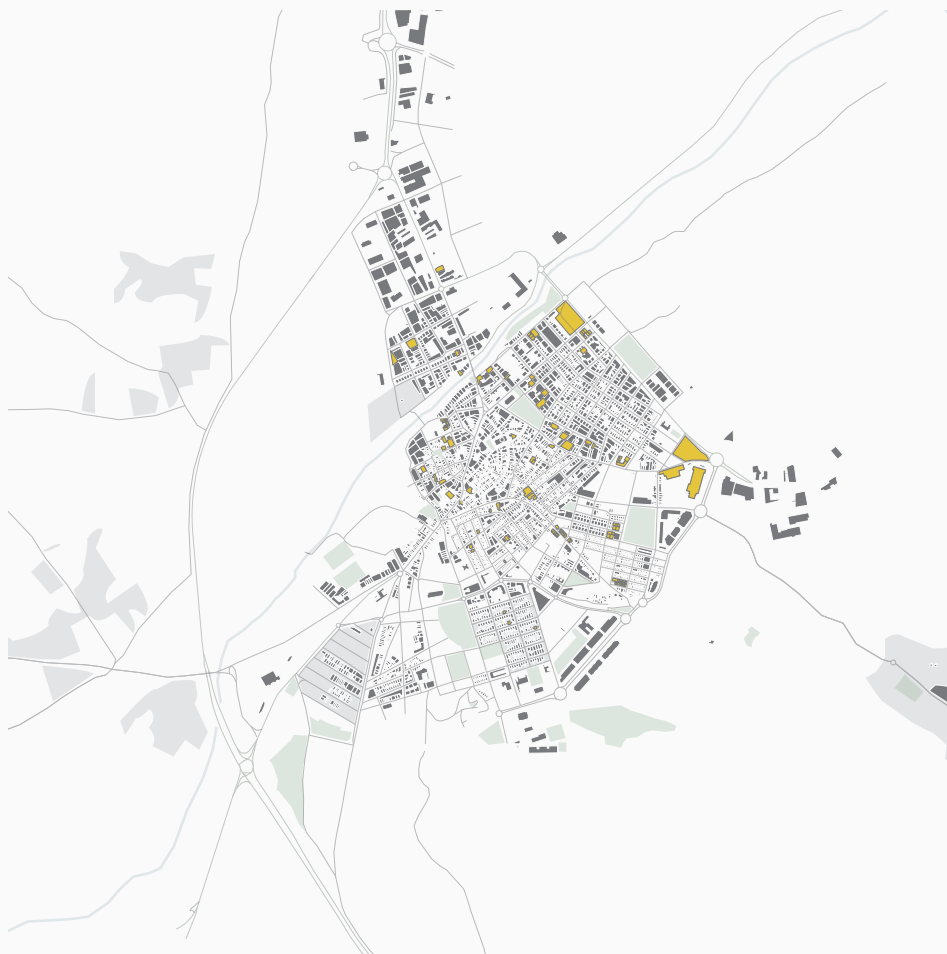
Uitbreidingslocaties (Gemeente Aspe)

Aantal woningen ± 1000

Ontwikkelingsgebieden

Ontwikkelaars hebben de kwaliteiten van Aspe ook opgemerkt en de eerste urbanizaciones zijn inmiddels gebouwd. Op dit moment maakt de migrantengemeenschap ongeveer 10% uit van de totale populatie van Aspe. Volgens het huidige (gedateerde) bestemmingsplan is er nog grond voor ± 1000 woningen beschikbaar voor ontwikkeling. Na het uitvoerig in kaart brengen van leegstaand vastgoed en braakliggende

kavels binnen de stad blijkt dat het aantal te ontwikkelen woningen binnen de grenzen van de stad ongeveer gelijk is aan de ontwikkelingsmogelijkheden buiten de stad. De oorzaak van deze leegstand ligt in het Spaanse hypotheekstelsel. Bij het toekennen van een lening wordt de waarde van het pand in de huidige staat zwaar meegewogen. Hierdoor kun je bouwvallige woningen alleen aankopen met een aanzienlijke eigen inbreng.

Inbreidingslocaties (eigen observaties icm Google maps)

Aantal woningen ± 1000

De noodzaak om dit verval tegen te gaan is ook bij de lokale overheid bekend. In de structuurvisie 'Estrategia Desarrollo Urbano Sostenible Integrado' (EDUSI 2020) wordt het als een van de meest urgente uitdagingen omschreven voor zowel de overheid als de gemeenschap. Dit geldt vooral voor het historische centrum. Daarmee samenhangt de investering in het goed begaanbaar maken van de binnenstad en de ontwikkeling van

kwalitatieve, openbare ruimte met voldoende voorzieningen. Ook de discrepantie tussen de zorgvraag en het aanbod voor senioren staat op de agenda. De overheid investeert de komende jaren actief in zorgcentra en infrastructuur specifiek voor senioren.

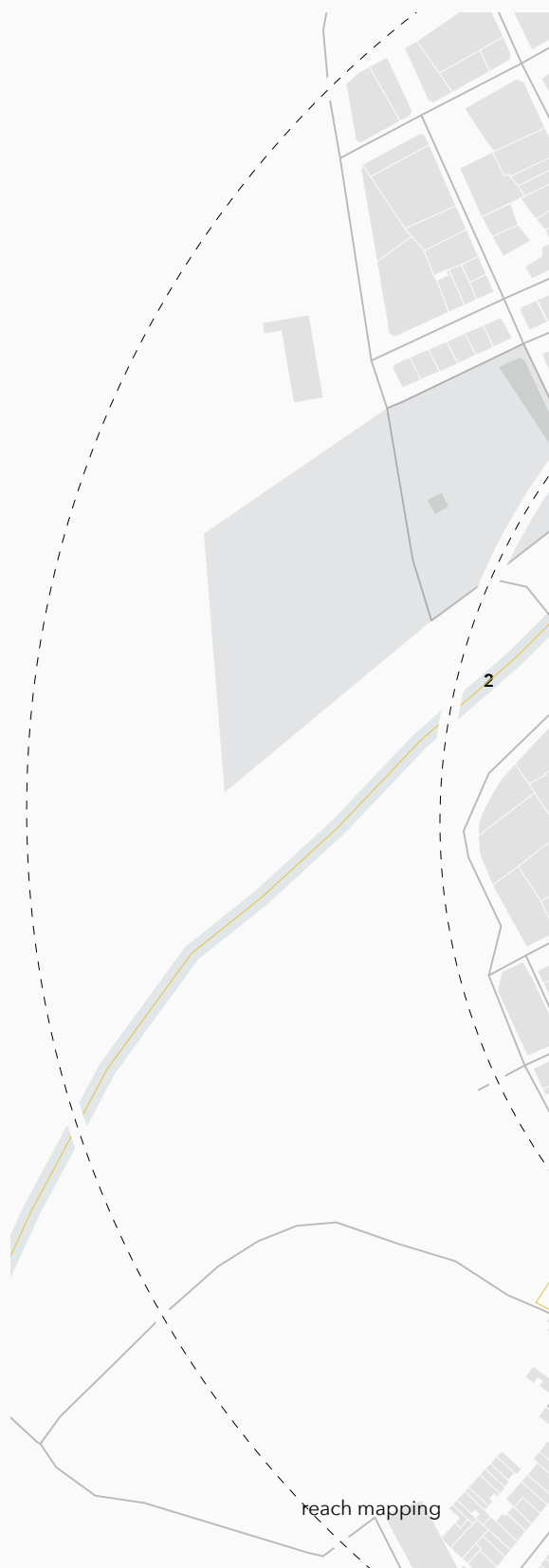
Leegstand in de Casco Antiguo

IV. LOCATIE

Voorzieningen

De voorzieningen in Aspe concentreren zich rond het centrumgebied. Binnen een straal van 500 meter (te belopen voor ouderen) zijn zowel voorzieningen als lege panden en kavels in kaart gebracht.

- 1: plaza mayor
- 2: rivierbedding/park
- 3: gemeentehuis
- 4: basílica (kerk)
- 5: theater
- 6: markthal
- 7: park
- 8: huisarts
- 9: museum
- 10: bus station
- 11: overige voorzieningen

IV.
LOCATIE

Documentatie leegstand

Leegstaande woningen

braakliggend terrein

IV. LOCATIE

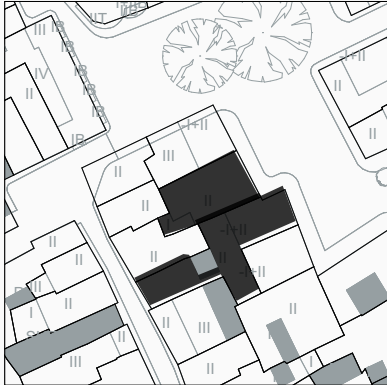
locatie 01:
plaza de San Juan, 9&11

locatie 02:
Calle Pablo Neruda 4&6

locatie 03:
Calle San Jose 11-19

De leegstand is onderverdeeld op basis van afmeting, bouwkundige staat en aangrenzende publieke ruimte. Door drie locaties te kiezen die op deze onderdelen van elkaar verschillen zijn ze samen representatief voor 95% van de herstelopgave binnen de steden in het directe achterland van de volgebouwde costa's. Op de drie locaties is vervolgens aan de hand van de vier uitgangspunten connectie, jezelf thuis voelen, zelfstandigheid en zorg (en welzijn) een ontwerp gemaakt.

locatie 01 - grondoppervlakte 198 m²

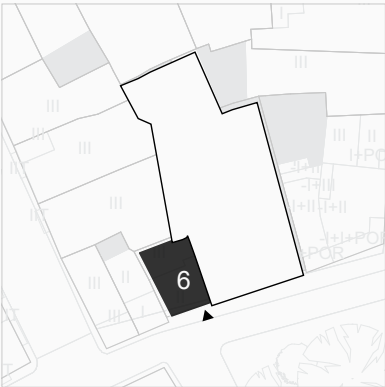
locatie 02 - grondoppervlakte 409 m²

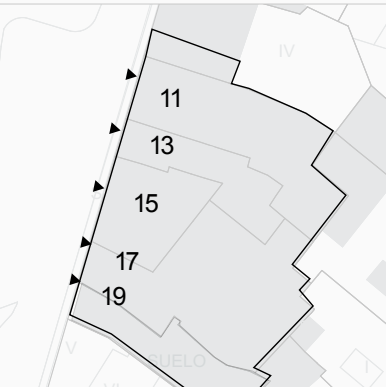
locatie 03 - grondoppervlakte 908 m²

locatie 01 - 3 leegstaande woningen

locatie 02 - leegstaande woning in
braakliggend terrein

locatie 03 - meerdere braakliggende
terreinen

locatie 01 - aan plein in woonwijk

locatie 02 - aan plein op grens van
woonwijk

locatie 03 - aan drukke doorlopende
weg met commerciële plint.

V. ONT- WERP

locatie 1:

'patiowoningen'

plaza de San Juan, 9&11

Bestaande situatie

De eerste locatie betreft drie leegstaande panden aan de Plaza de San Juan, het tweede centrale punt in de Casco Antuigo. Jaarlijks vinden hier verschillende traditionele festiviteiten plaats waarvan de bekendste is de Nacht van San Juan.

Blokken met twee- en drielaagse woningen begrenzen het plein.

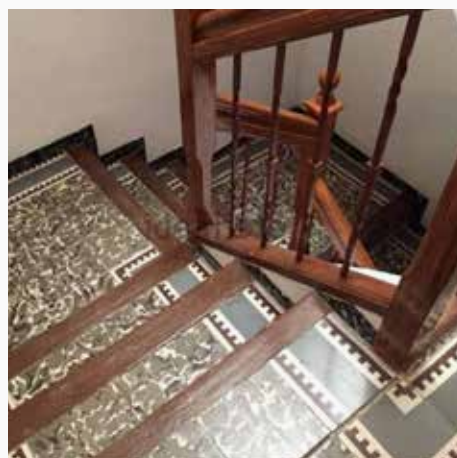
Omdat het in dit ontwerp om een transformatieopgave gaat is precisie in wat behouden wordt en wat nieuw wordt toegevoegd heel belangrijk. Wand voor wand en balk voor balk is gekeken naar hetgeen dat behouden kan blijven en wat niet. De ouderen gaan niet in een nieuw, strakgetrokken gebouw wonen, maar in een gebouw dat zijn levenscyclus laat zien: schrammetje hier, steunkous daar. Aan de hand van foto's is de bestaande situatie in kaart gebracht.

V. ONT- WERP

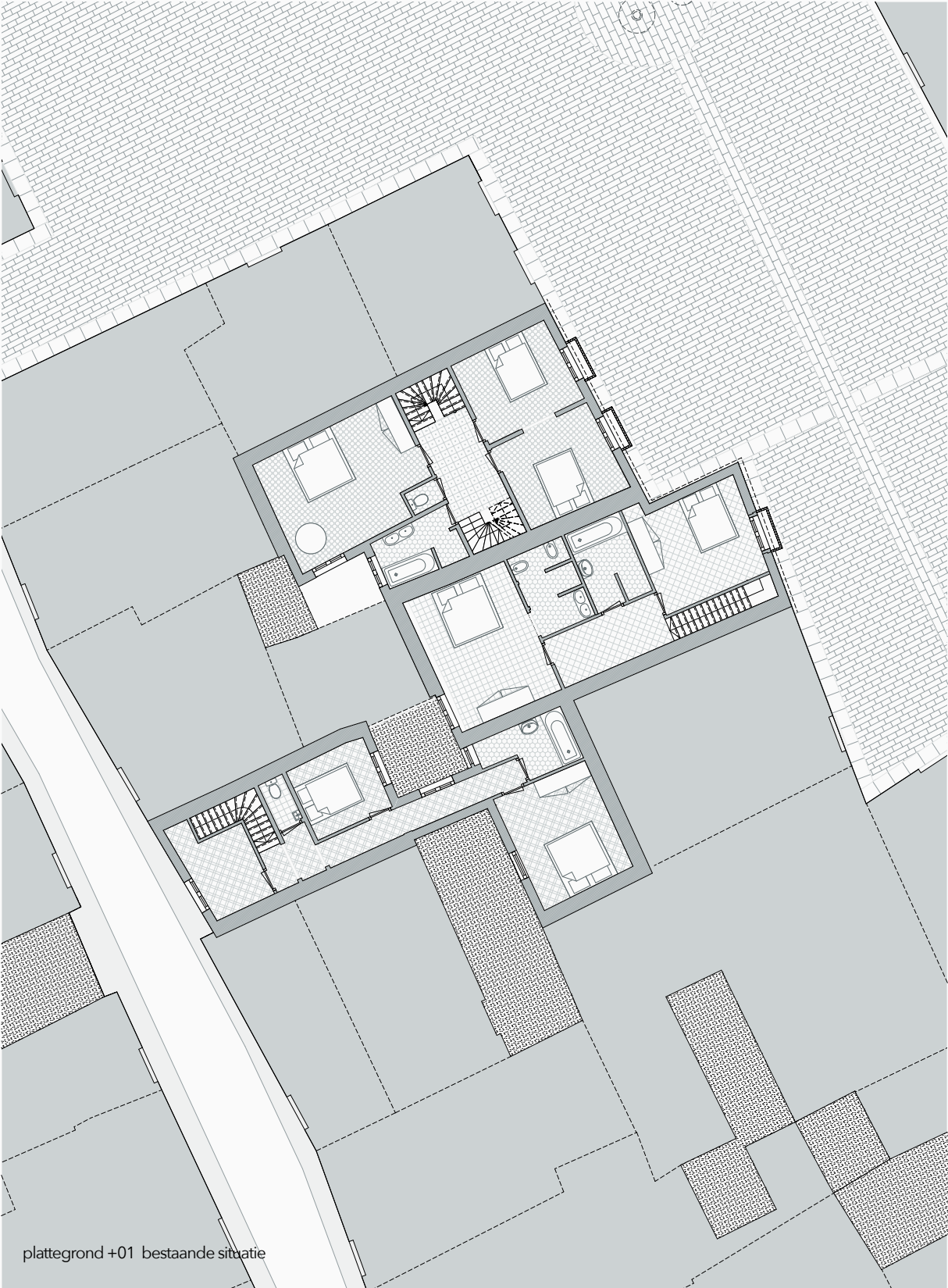
bestaande situatie >

V.
ONT-
WERP

plattegrond +00 bestaande situatie

plattegrond +01 bestaande situatie

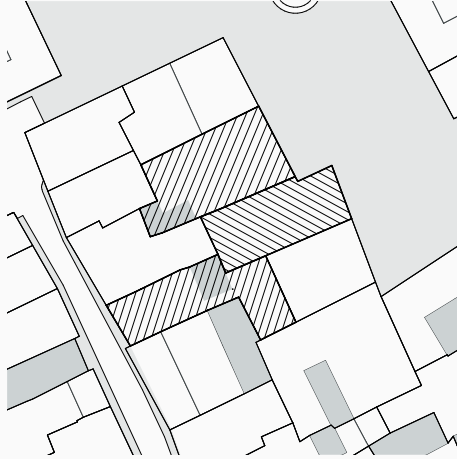
V. ONT- WERP

Verbinding

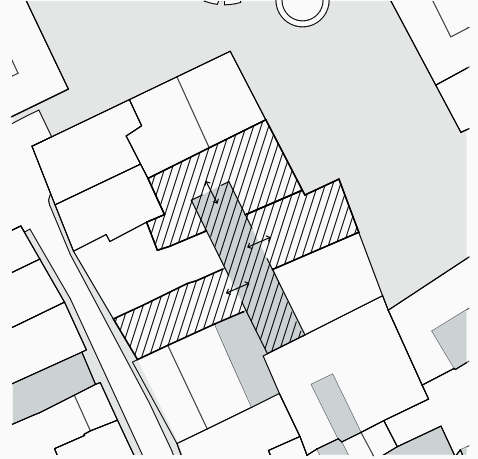
Leidend thema in het ontwerp is 'collectief wonen op een kleine schaal', vertaald naar één woning waarin vier seniorenstellen samenwonen en leven. De bestaande situatie is daarbij het uitgangspunt geweest. Door een binnenplaats te maken ontstaat een centrale collectieve ruimte die de verschillende vertrekken met elkaar verbindt.

De binnenplaats zelf is door middel van een grote poort verbonden met het aangrenzende plein. Het smeedijzeren hekwerk definieert de overgang tussen plein (publiek) en het gebouw (privé) handhaaft de lijn van het bouwblok. In de avond komt het publieke leven op gang en opent het gebouw zich naar het plein.

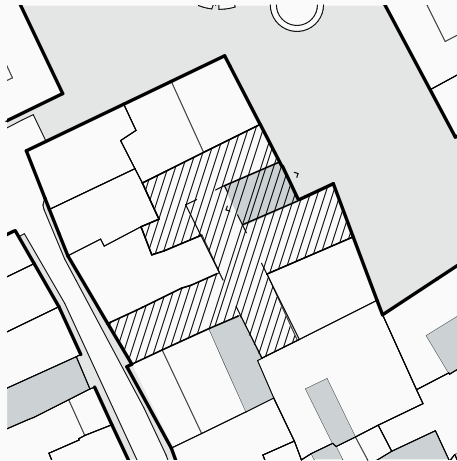
Leidend thema in het ontwerp is 'collectief wonen op een kleine schaal', vertaald naar één woning waarin vier seniorenstellen samenwonen en leven.

bestaand: drie woningen, los van elkaar geschakeld

nieuw: r 1 plan met verbindende binnenplaats.

verbinding binnenplaats met plein binnen
bouwblok contour

Het smeedijzeren hekwerk definieert de overgang tussen plein (publiek) en het gebouw (privé) handhaaft de lijn van het bouwblok.

In de avond komt het publieke leven op gang
en opent het gebouw zich naar het plein

V. ONT- WERP

Verbinding

De bestaande verkamerde structuur is zoveel mogelijk behouden zodat alle ruimtes met elkaar in verbinding staan en de binnenplaats als centrale 'kamer' in het huis functioneert. Deze opzet refereert aan de 'Patio' zoals deze door de Mudejar veel toegepast werd, als centrale binnenruimte ontworpen en gematerialiseerd.

mudejar patio

+02 14 Terrace - 21 m²
15 Laundry - 5 m²

+01 8 Hall - 6 m²
9 Apt 3 - 23 m²
10 Apt 4 - 22 m²
11 Living - 22 m²
12 Loggia - 13 m²
13 Guest apt - 35 m²

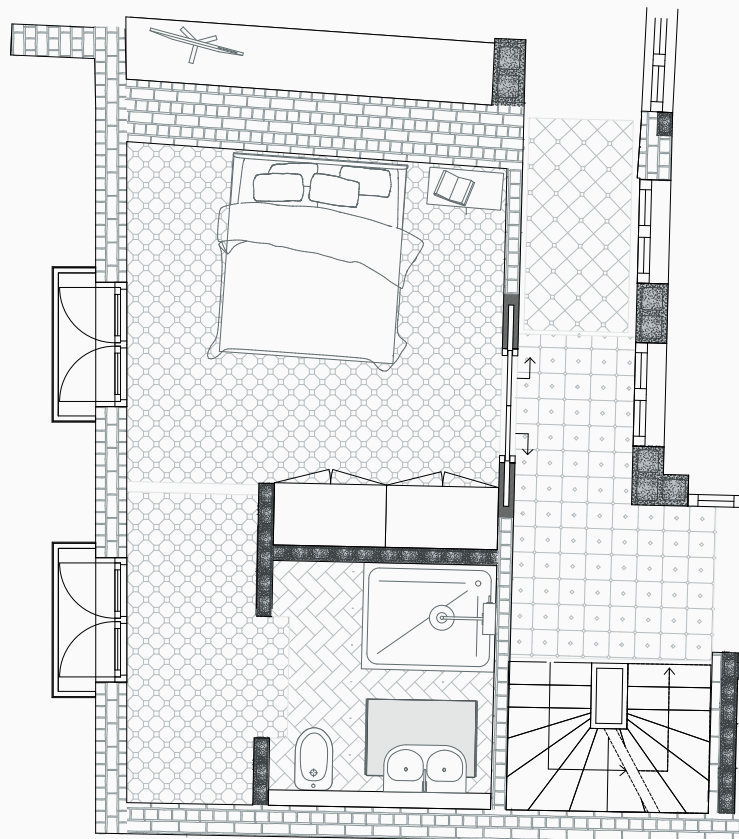
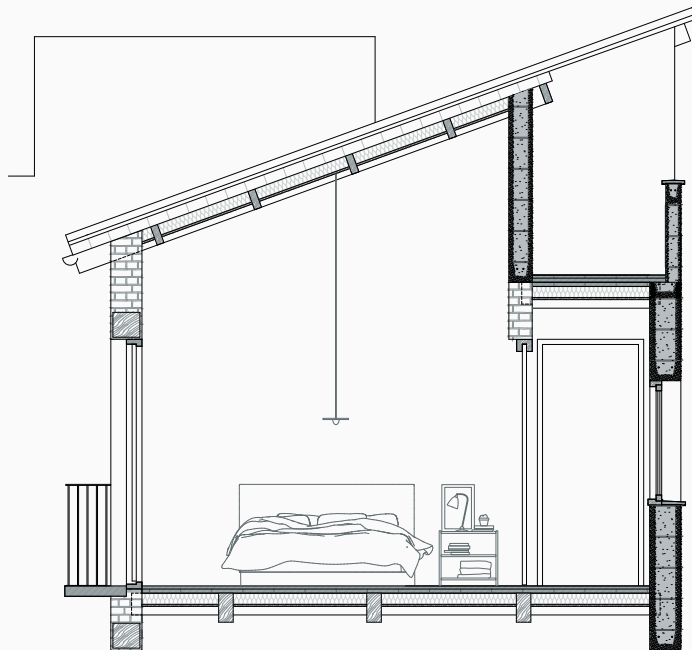
+00 1 Gate - 11 m²
2 Hall - 15 m²
3 Kitchen - 35 m²
4 Court - 40 m²
5 Apt 1 - 22 m²
6 Pool - 15 m²
7 Apt 1 - 25 m²

Existing
To be demolished
New

V. ONT- WERP

Zelfstandigheid

Voor het inpassen van het programma is uitgegaan van het woongroep principe, waarbij de privéruimte zich beperkt tot een eigen slaapkamer en sanitair. Om deze levensloopbestendig te maken zijn ze gelijkvloers en drempelloos en is een lift ingebouwd die op alle vertrekken aansluit. De en-suite deuren als architectonisch element maken het mogelijk om privé en collectief maximaal met elkaar te verbinden.

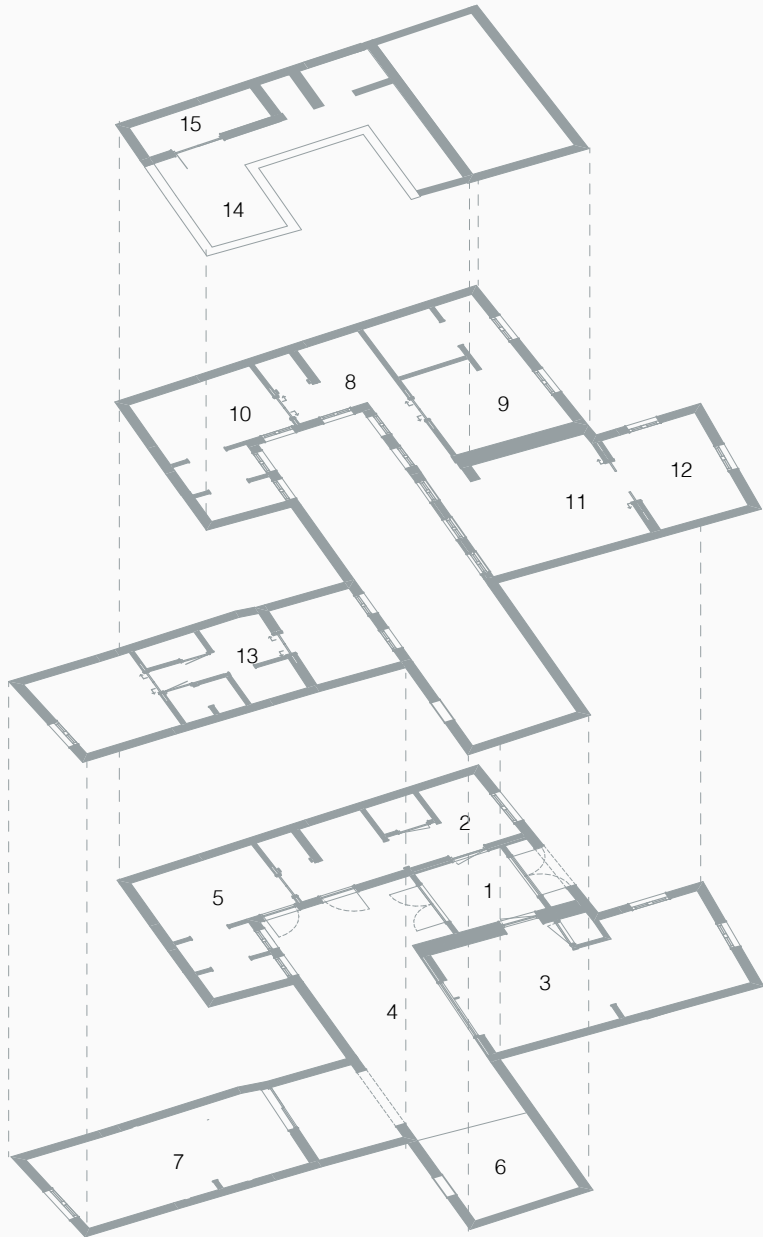

V. ONT- WERP

Zelfstandigheid

Dit biedt de mogelijkheid om binnen de beperkte beschikbare ruimte een royaal programma onder te brengen dat niet onderdoet voor het programma van een flinke villa in een van de bestaande buitenwijken.

Naast de vier privéverblijven bestaat het programma uit een grote woon-/eetkeuken, een grote woonkamer, twee dakterrassen, een gastenverblijf met twee slaapkamers en sanitair en de centrale binnenplaats met zitjes en een zwembad.

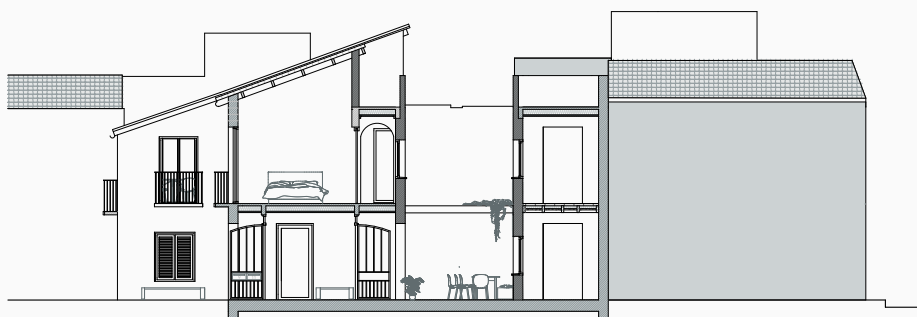
+02 14 Terrace - 21 m2
15 Laundry - 5 m2

+01 8 Hall - 6 m2
9 Apt 3 - 23 m2
10 Apt 4 - 22 m2
11 Living - 22 m2
12 Loggia - 13 m2
13 Guest apt - 35 m2

+00 1 Gate - 11 m2
2 Hall - 15 m2
3 Kitchen - 35 m2
4 Court - 40 m2
5 Apt 1 - 22 m2
6 Pool - 15 m2
7 Apt 1 - 25 m2

V. ONT- WERP

De poort, die als ruimte op zich is ontworpen als transitie van publiek naar privé, geeft toegang tot de binnenplaats waar de woonkeuken en twee privévertrekken aan geschakeld zijn. De centrale hal geeft toegang tot trap en lift naar de eerste verdieping.

Doorsnede over poort

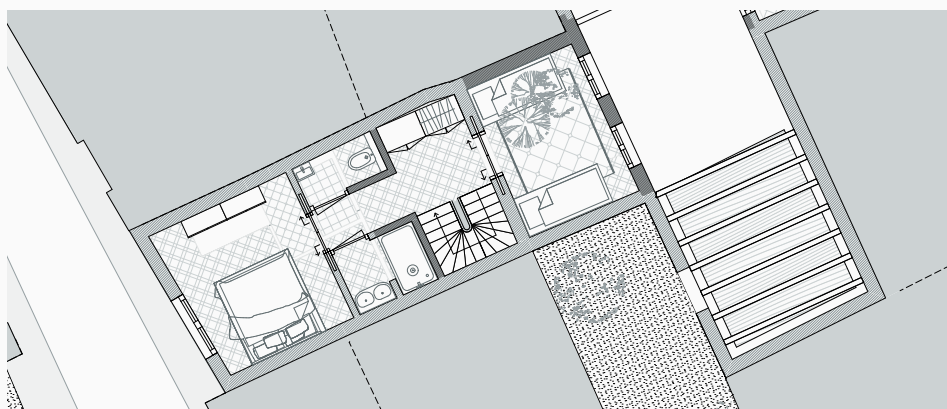
V. ONT- WERP

Zorg

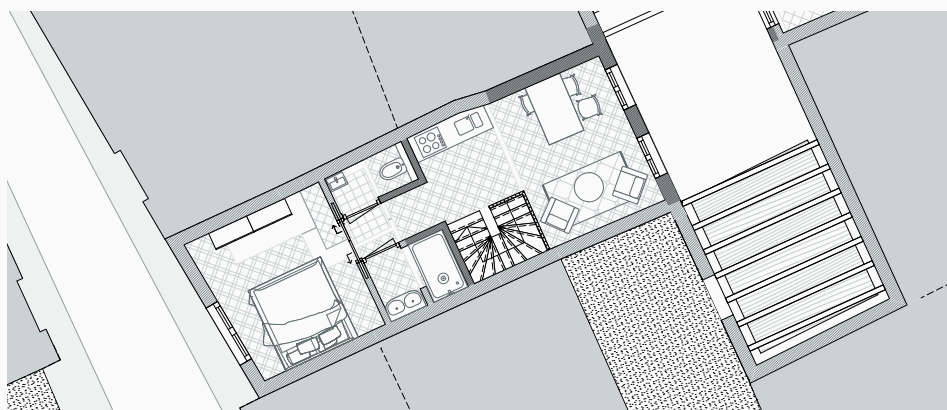
Op de eerste verdieping bevinden zich de overige twee privévertrekken, een woonkamer met dakterras en de gastenverblijven. Alle verblijven hebben een directe verbinding met de binnenplaats. Op het moment dat een bewoner echt zorgbehoevend wordt en de leefwereld verkleind wordt tot het huis of zelfs het eigen privéverblijf, blijven zij toch verbonden met het dagelijkse leven om hem heen.

Als bewoners intensieve zorg nodig hebben,

kan een zorgverlener het gastenverblijf betrekken. Dat kan een local zijn met een zorgachtergrond of een thuiszorg stagiair die tegen kost en inwoning deze taken op zich neemt.

gastenverblijf

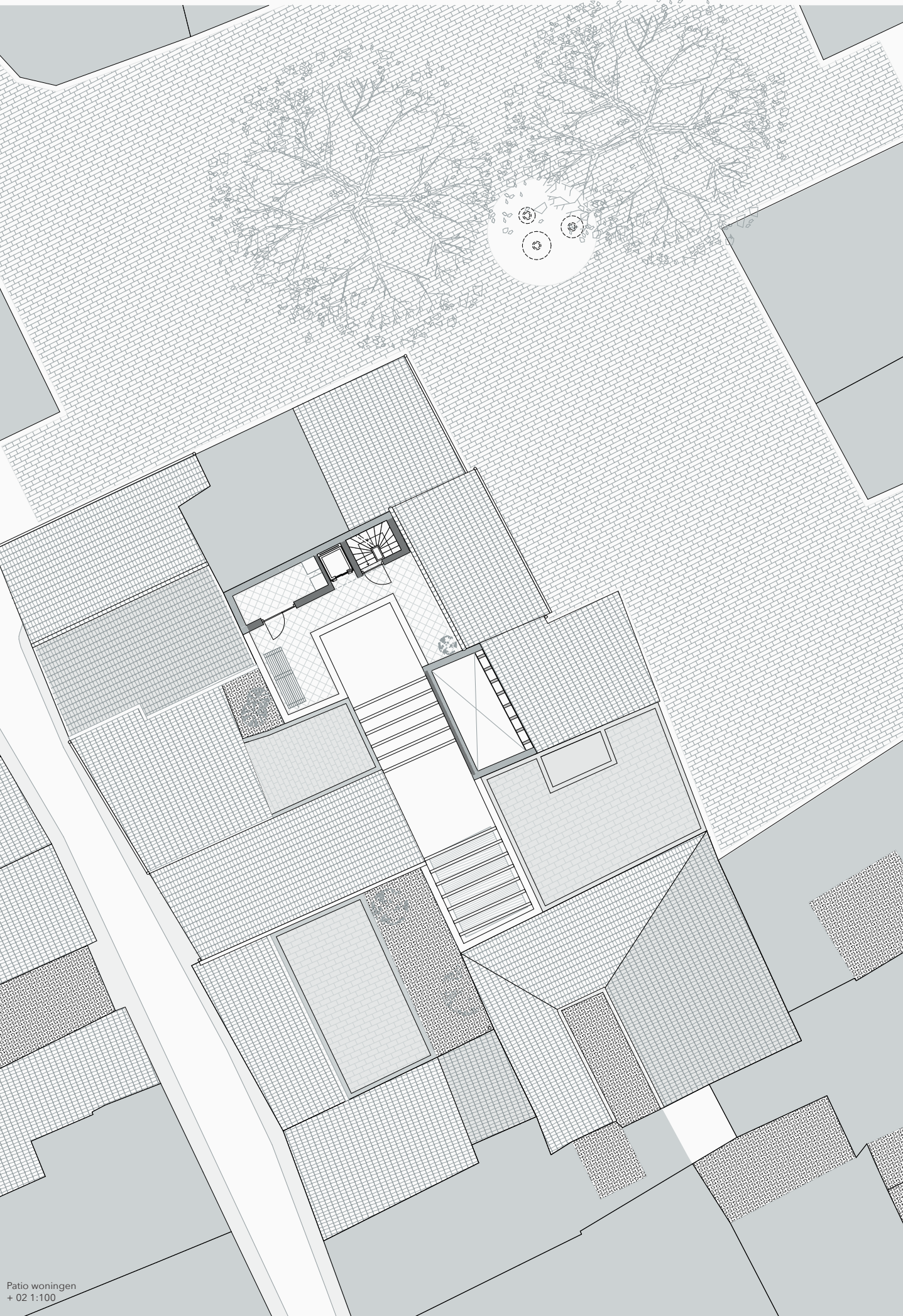

mantelzorgwoning

V. ONT- WERP

Het terras op de derde verdieping biedt ruimte om te wassen/drogen en te genieten van de avondzon.

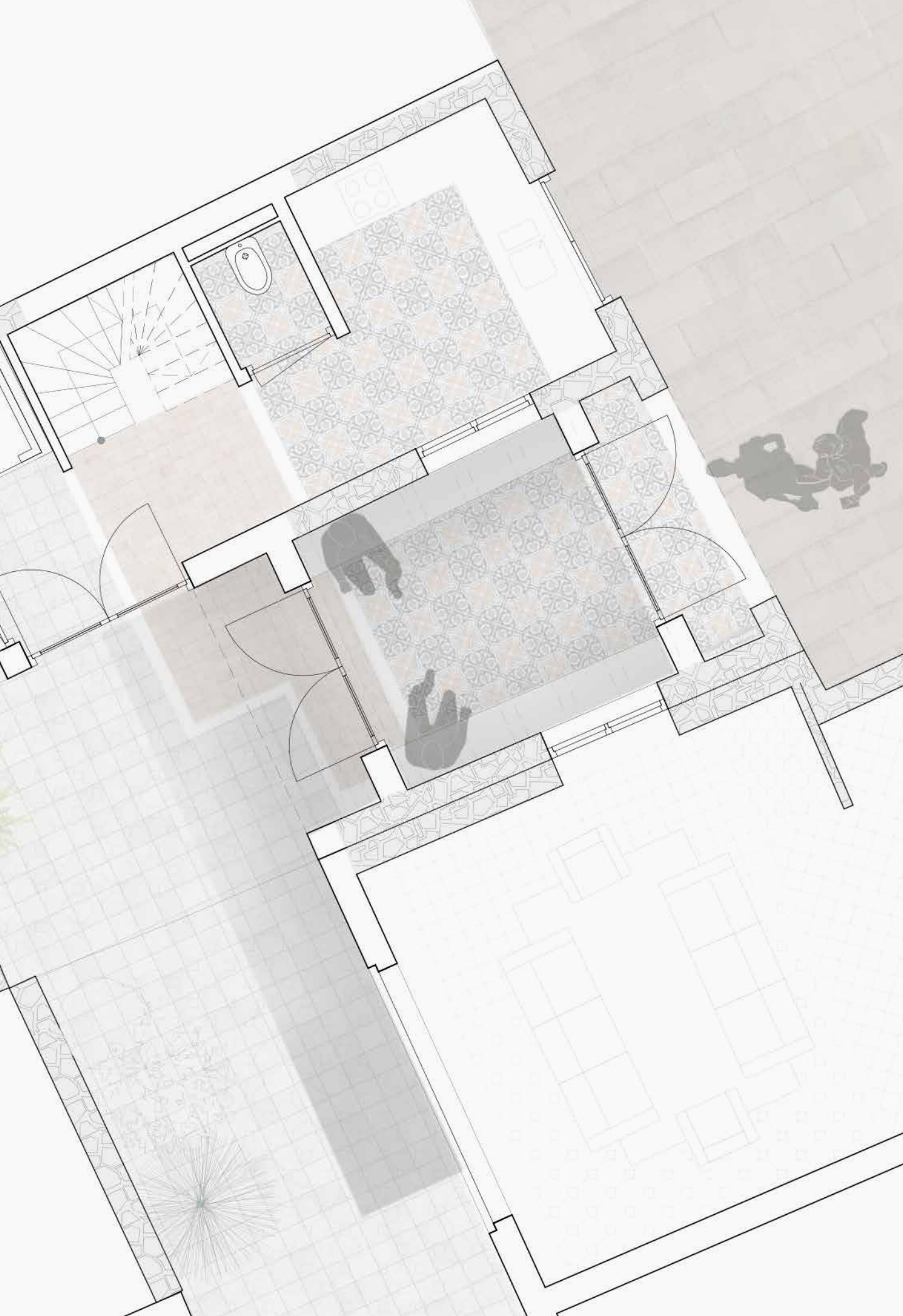
V. ONT- WERP

Thuis voelen

Door de bestaande bouw en materialisatie als uitgangspunt te nemen, ontstaat een herkenbare omgeving waarin de levenscyclus van het gebouw zichtbaar is. De verschillende ruimten krijgen een eigen karakter waar door de bewoners een nieuwe laag aan toegevoegd wordt. Bestaande vloerafwerkingen blijven zoveel mogelijk behouden. Nieuwe materialen worden alleen ingezet als aanvulling op bestaande. Dit geldt ook voor de interieurs; de centrale trap blijft behouden, de keuken komt op dezelfde plek en de vloerbalken van de eerste verdieping gaan als pergola dienen voor de benodigde schaduw.

De patio kent een lange historie in de Mudejar bouwstijl. Binnen deze stijl waren de huizen naar buiten toe sober maar naar binnen toe rijk gematerialiseerd, met een patio als centrale verbindende ruimte. Typisch voor Mudejar was het gebruik van geglazuurd tegelwerk en ornamentatie met bakstenen. In

het ontwerp wordt hieraan gerefereerd door de bestaande wanden rond de binnenplaats kaal te slaan tot de stenen binnenmuren weer zichtbaar worden. De nieuwe wanden worden opgetrokken uit de lokaal geproduceerde, typische terracotta baksteen, geproduceerd in onder andere Aspe. Samen vormen ze een de patiowand die een herkenbaar collectief karakter geeft aan de meest centrale plek binnen de woning.

Zoals het sociale leven van de buurt in de
luwte van het plein plaatsvindt, vindt ook het
sociale leven binnen de woongemeenschap
plaats op de binnenplaats.

VI.
BUSINESS
CASE

Kengetallen

bouwgrond Aspe centrum = $\pm$ € 500 /m²

renovatie = 250/m²

nieuwbouw = € 500/m²

Site

198 m² kavel

396 m² bvo renovatie

320 m² gebruiksoppervlak

220 m² collective space, 100 m² private space

Stiko

aankoop bestaande woningen: € 86.000,-

renovatiekosten a 250/m²: € 99.000,-

Aanloopkosten 15% € 27750,-

Totaal € 212.000,- (€535-/m²)

€ 53.000,- per woning

V. ONT- WERP

locatie 2:

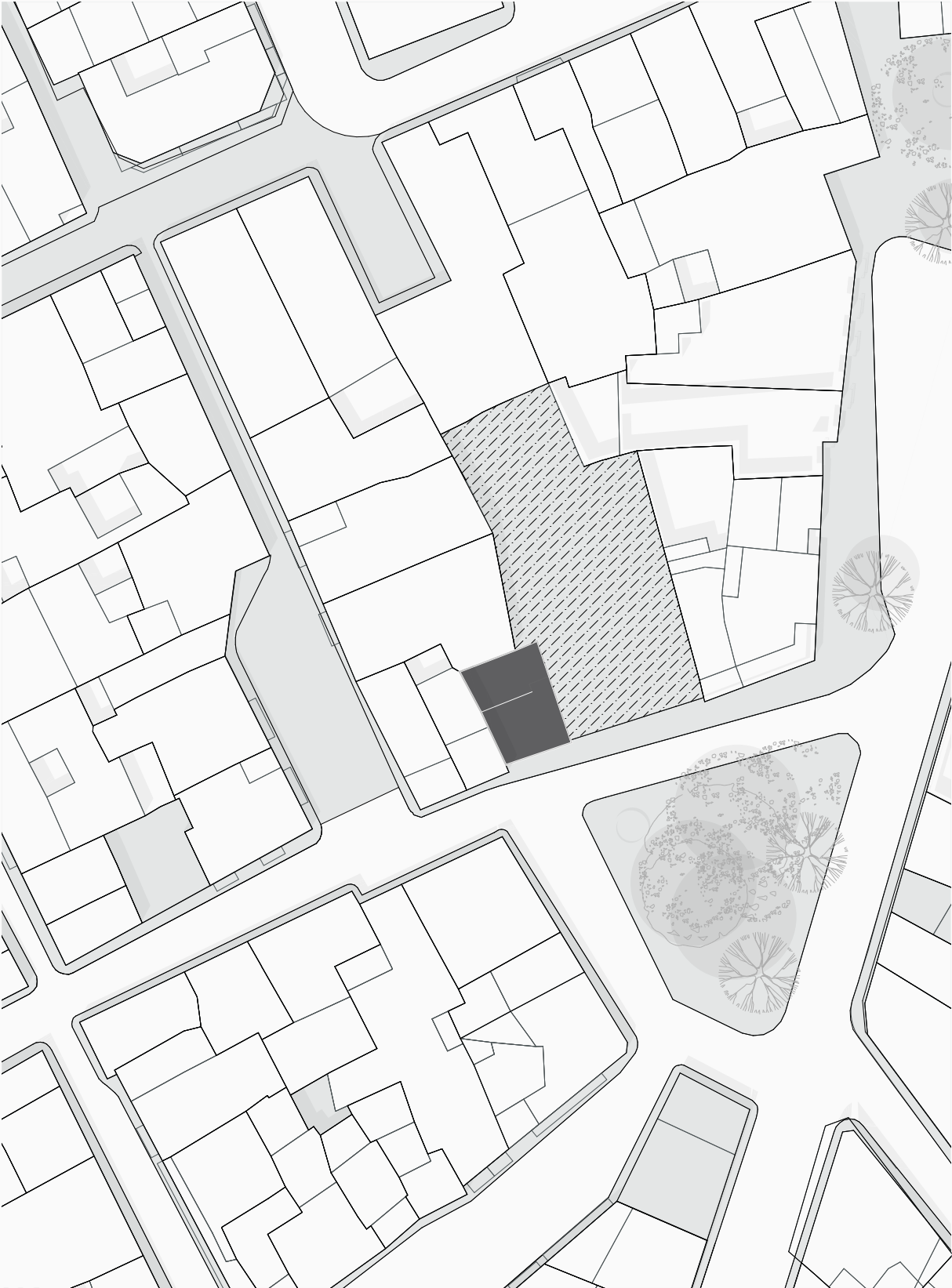
hofwoningen'

Calle Pablo Neruda, 4&6

Bestaande situatie

De tweede locatie betreft een bestaand pand en aangrenzend een braakliggend kavel van 400 m2.

De kavel ligt aan een autoluwe straat met daar tegenover een groen pleintje. Het plein wordt aan drie zijden begrensd door twee-, drie- en vierlaags bebouwing en aan een zijde door de drukkere Calle San Jose. Aan de Calle San Jose is de bebouwing hoger, plaatselijk tot wel 6 verdiepingen.

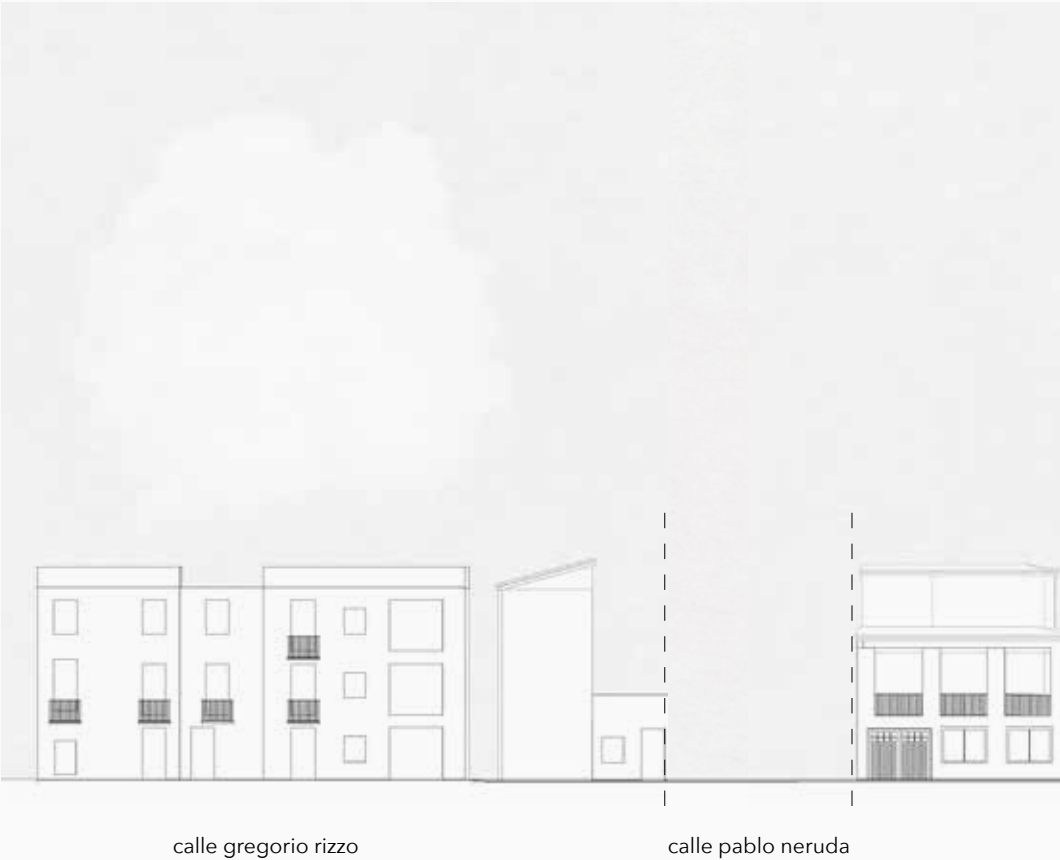

V.
ONT-
WERP

bebouwing rond aangrenzend plein

calle gregorio rizzo

calle pablo neruda

calle san jose

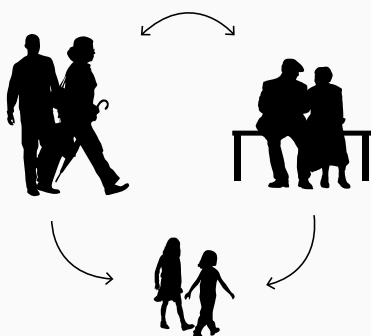
calle gregorio rizzo

V. ONT- WERP

Verbinding & thuis voelen

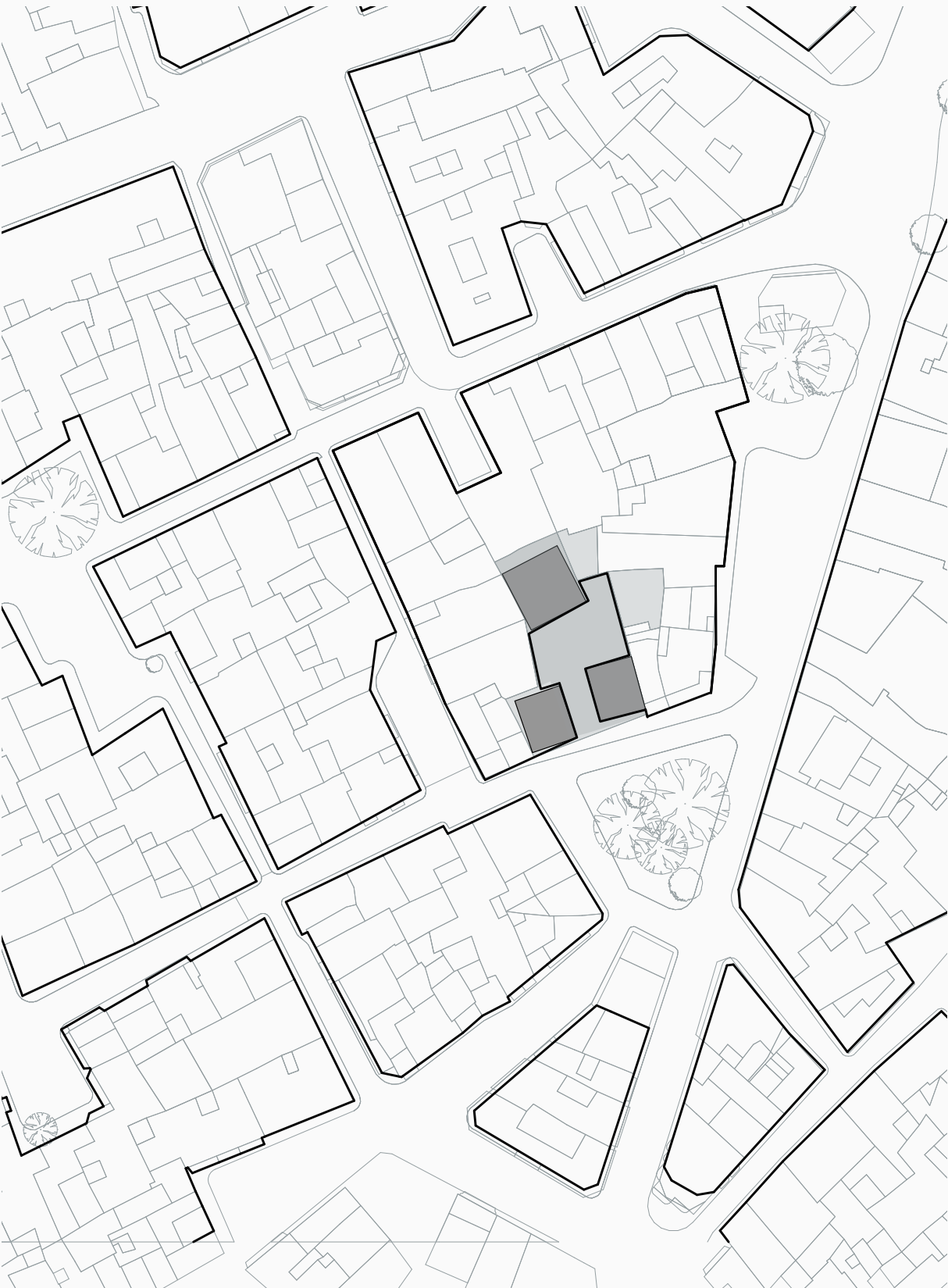
Leidende thema in het ontwerp is het gemengd wonen met verschillende generaties. Dit is een vertaling van het traditionele Spaanse gezinsleven, waarin het samenwonen en voor elkaar zorgen een vanzelfsprekendheid is.

Dit is vertaald naar een ensemble van gezinswoningen en appartementen waar in totaal drie families en drie seniorenstellen samen wonen en leven. De verkaveling volgt de korrel van het blok met daarin het ensemble. Hierdoor ontstaan drie losse gebouwen rond een collectief gebruikt binnenplein.

Leidende thema in het ontwerp is het gemengd wonen met verschillende generaties.

Het ensemble wijkt qua verschijning duidelijk af van de directe omgeving. De nieuwbouw bestaat uit twee orthogonale blokken die zich losmaken van de aangrenzende bebouwing. Het bestaande gebouw wordt opgetopt met een derde verdieping volgens dezelfde orthogonale opzet. Op deze manier gaat de bestaande bouw op in de nieuwbouw en ontstaat er een herkenbaar ensemble dat met elkaar verbonden is door zijn architectonische verschijningsvorm.

V. ONT- WERP

Het ensemble telt drie, vier en vijf lagen.

De hoogteaccenten reageren op de belendende bebouwing rond het plein.

De ruimte tussen de gebouwen zorgt voor lucht- en ademplekken binnen het plan.

V. ONT- WERP

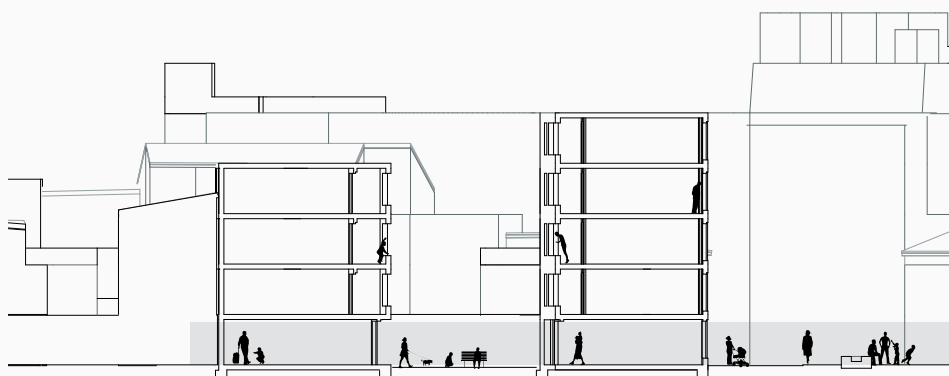
Verbinding & thuis voelen

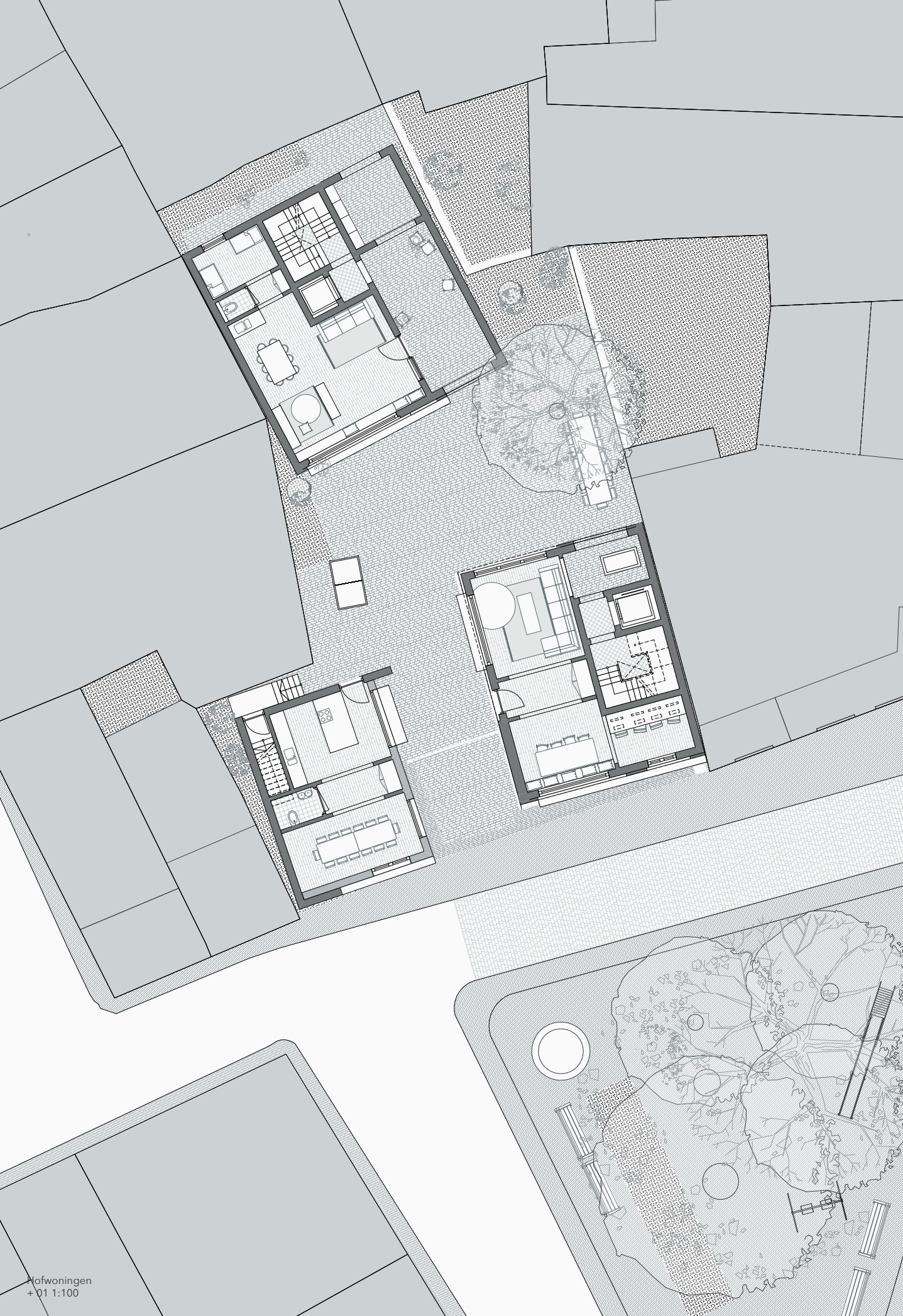
De binnenplaats fungeert als drager van het collectieve leven, gevormd door de aangrenzende bebouwing en tuinmuren zoals dit ook bij binnenplaatsen van traditionele plattelandsensembles vaak het geval was. Doordat de gebouwen elkaar fysiek niet raken is het binnenplein het verbindende element. De ruimtes in de plint worden overdag gebruikt als kinderopvang. Deze toegevoegde, buurtgerichte functie speelt in op de veranderende behoeften van jonge Spaanse gezinnen waarin (net als in Nederland) steeds vaker beide ouders werken.

Aan de straatzijde zit een ruimte voor de schoolgaande kinderen maar ook de gedeelde eetkeuken. Aan de binnenplaats zit de opvang voor de kleintjes van 0-4 jaar. Het plein aan de voorzijde verandert in het ontwerp in een speeltuin voor de grotere

kinderen, met een jeux de boules-baan voor de senioren. Op deze manier wordt interactie tussen de bewoners van het project met elkaar én met de buurt gestimuleerd.

Vanuit deze gedachte is de begane grond ook in de avond de plaats waar het collectieve leven zich afspeelt. De ruimten van de kinderopvang vormen dan de achtergrond van filmavonden, cursussen of andere activiteiten. De eetkeuken en binnenplaats bieden ruimte voor gezamenlijke diners.

De afbeelding toont een modern, openbaar park met veel groen en speelruimte voor kinderen. De afbeelding is een illustratie van een park met een groot, groen boom in het midden, een houten speelstructuur met een ladder en een platform, en een checkered vloer. Er zijn ook twee personen op een bankje in de voorgrond en een straat met een auto in de achtergrond.

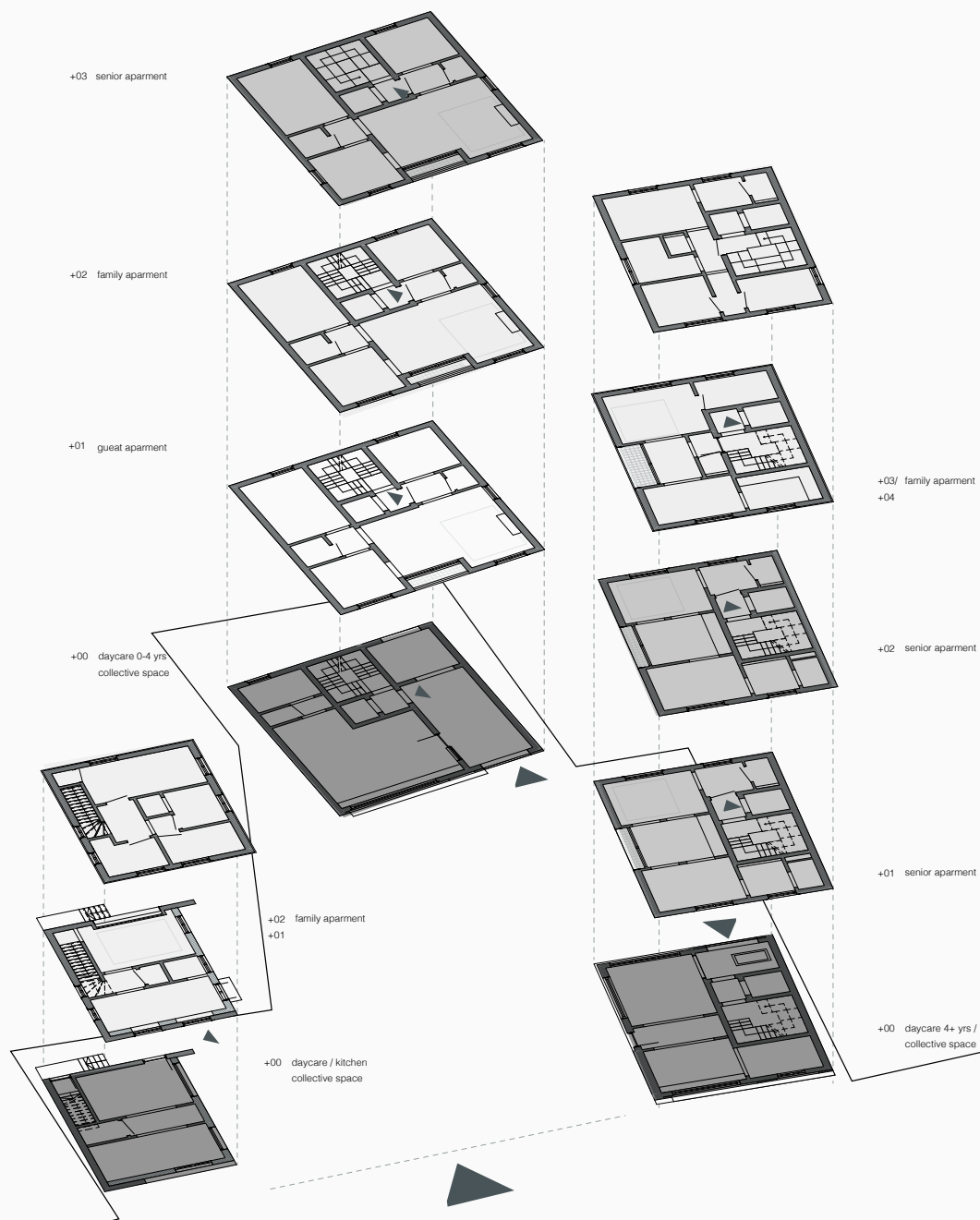
V. ONT- WERP

Informele zorg

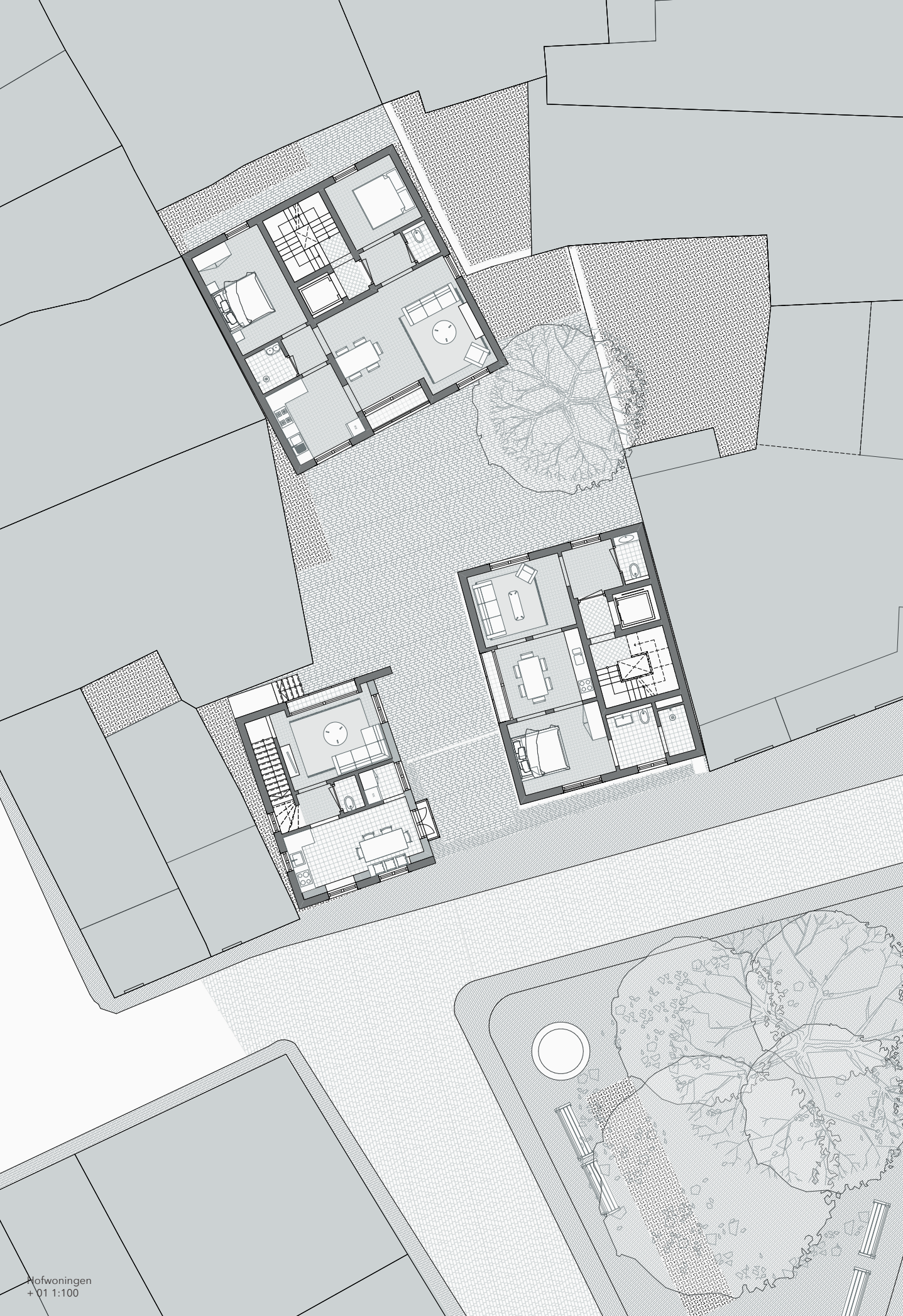
Boven de plint bevinden zich in totaal drie seniorenappartementen, drie gezinswoningen en een gedeeld gastenverblijf. De seniorenappartementen zijn gelijkvloers en variëren tussen de 50 en 70 m². De gezinswoningen bestaan uit tweelaagse eenheden, variërend in grootte 70 tot 100 m². Door het mengen van verschillende generaties wordt het gemakkelijker om elkaar te helpen als dat nodig is. Kinderen kunnen bijvoorbeeld aan het einde van de dag even bij de buurvrouw terecht als de ouders nog niet terug zijn van werk. Andersom is het makkelijk om een boodschap voor de oudere buurvrouw mee te nemen als er toch

al boodschappen worden gedaan. Afhankelijk van de behoefte kunnen Engelstalige senioren hun vaardigheden overbrengen in ruil voor Spaanse les. Het sociale netwerk zorgt er uiteindelijk voor dat de senioren langer fysiek, emotioneel en sociaal vitaal en verbonden blijven.

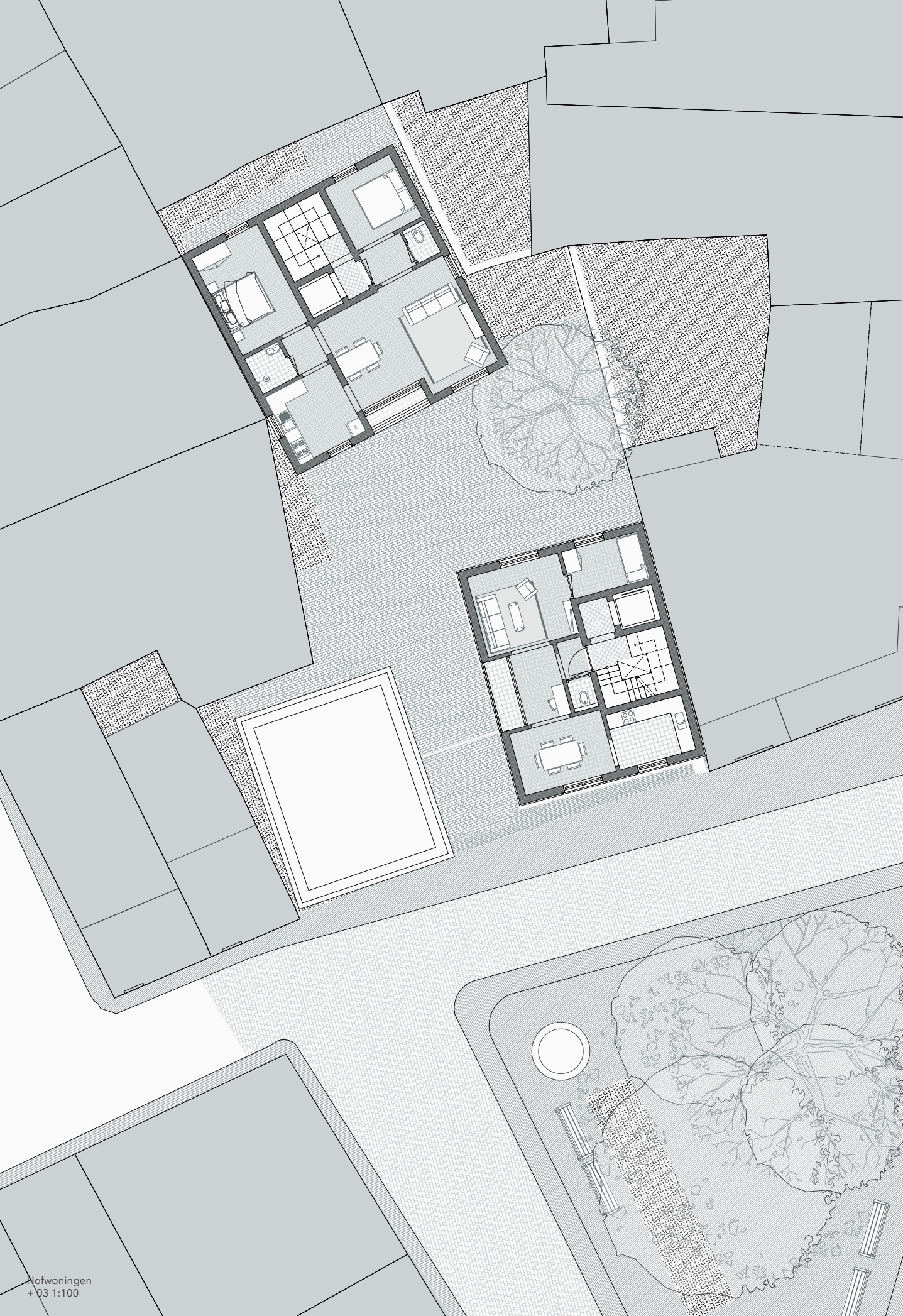
De gezins- en seniorenappartementen zijn verdeeld over de drie volumes waardoor er altijd verbinding is tussen de verschillende bewoners. De gezinsappartementen volgen dezelfde structuur maar hebben een aparte woon- en slaapverdieping.

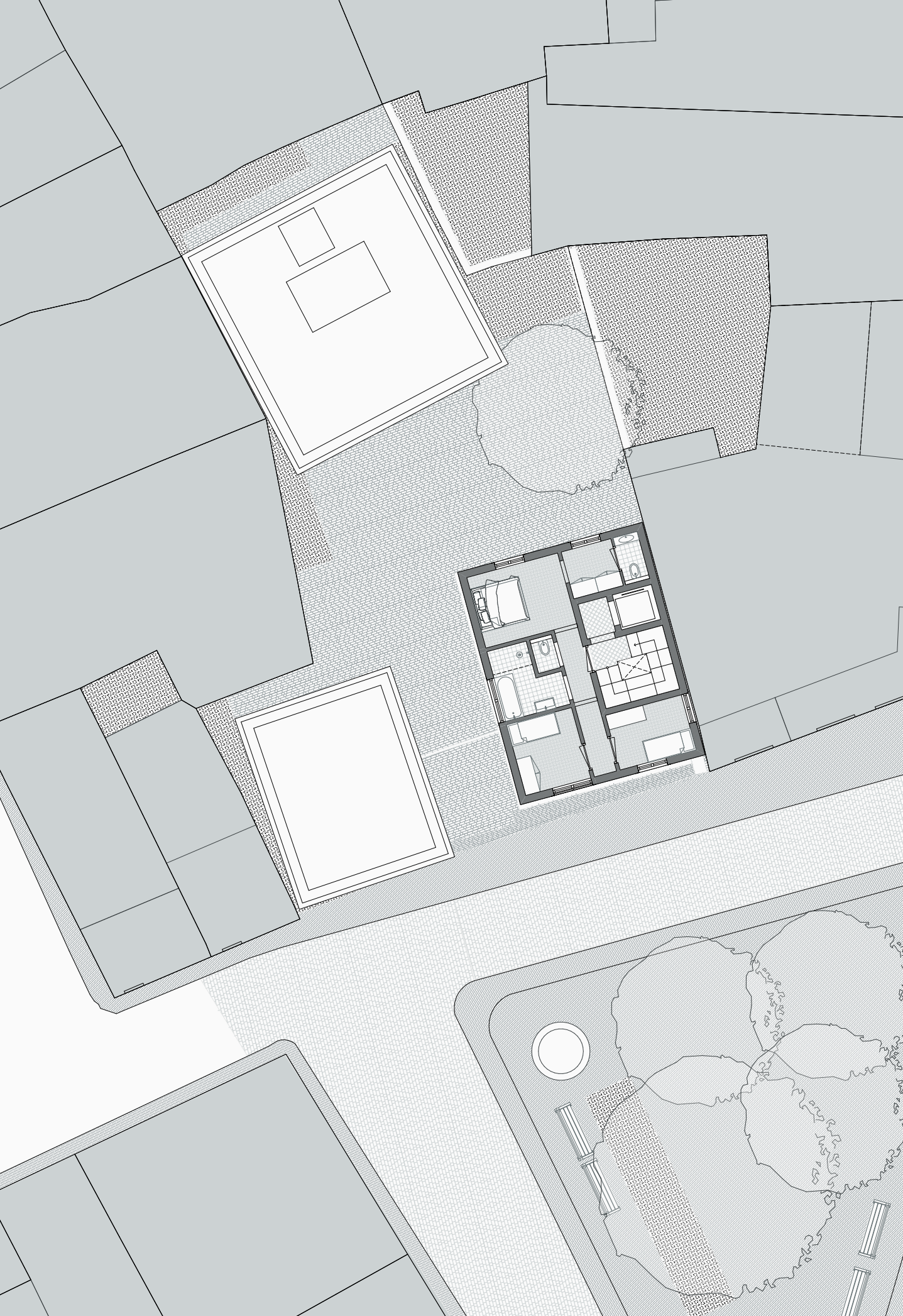
V.
ONT-
WERP

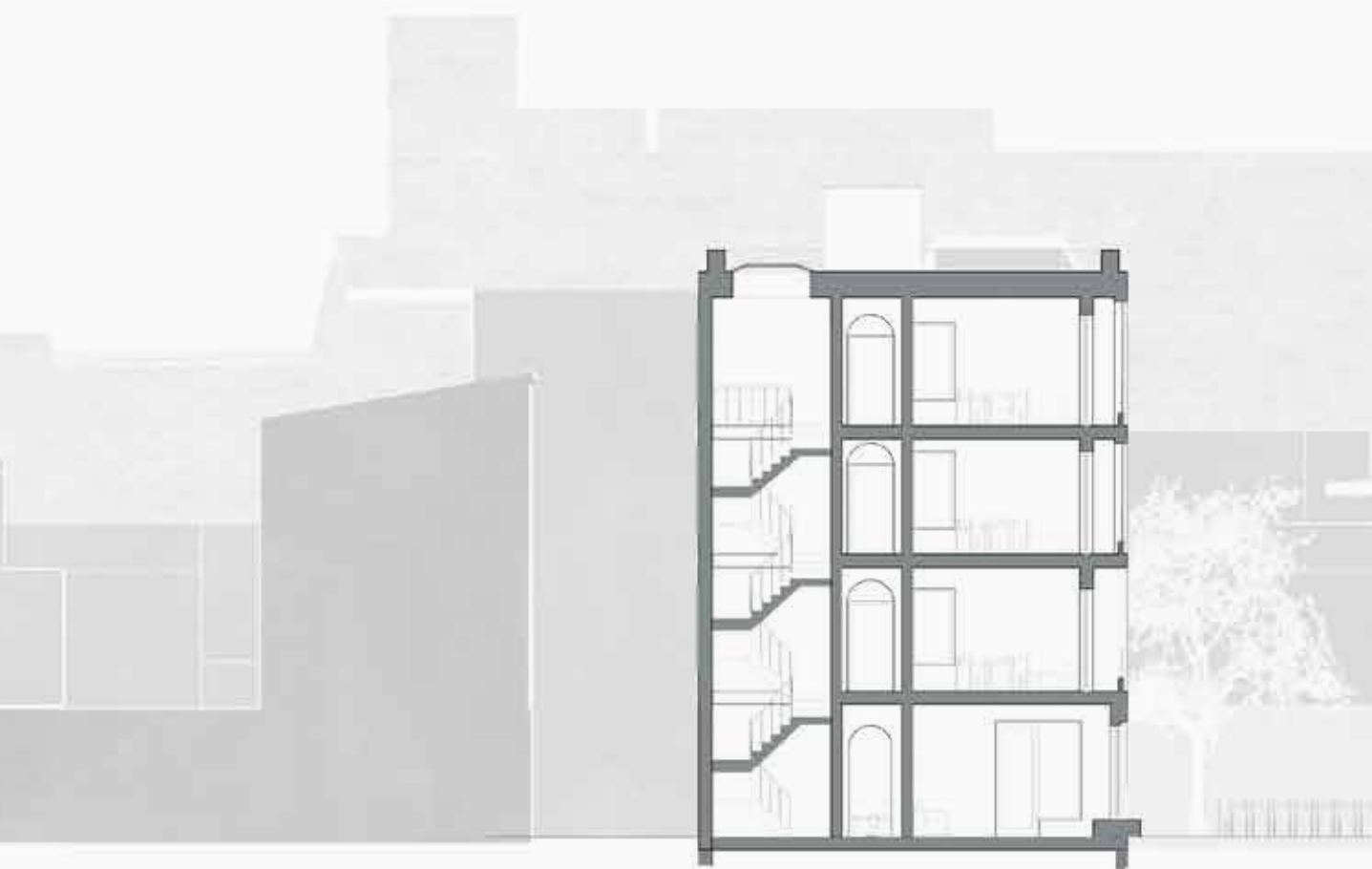
V.
ONT-
WERP

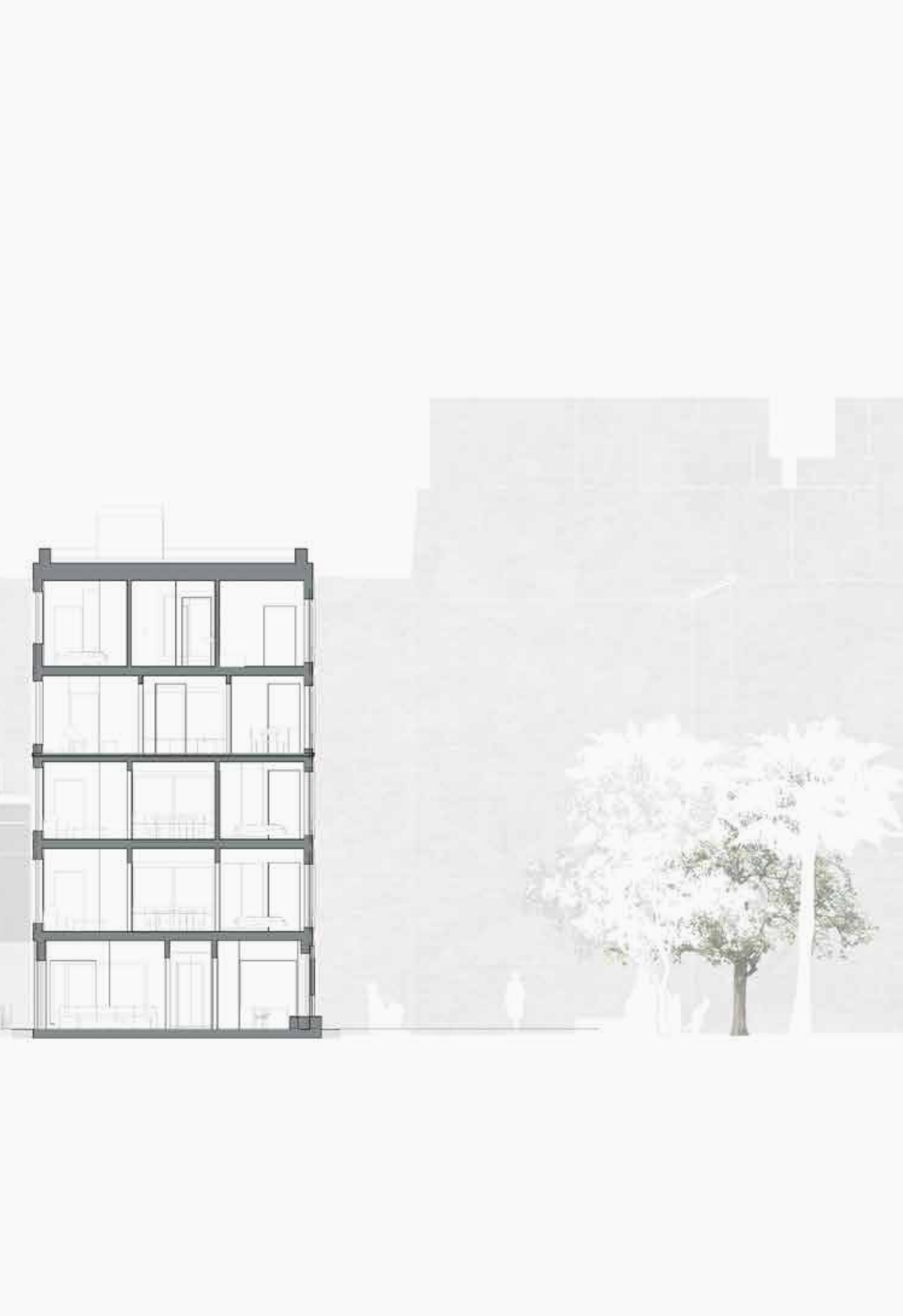

V.
ONT-
WERP

V. ONT- WERP

V. ONT- WERP

Zelfstandigheid

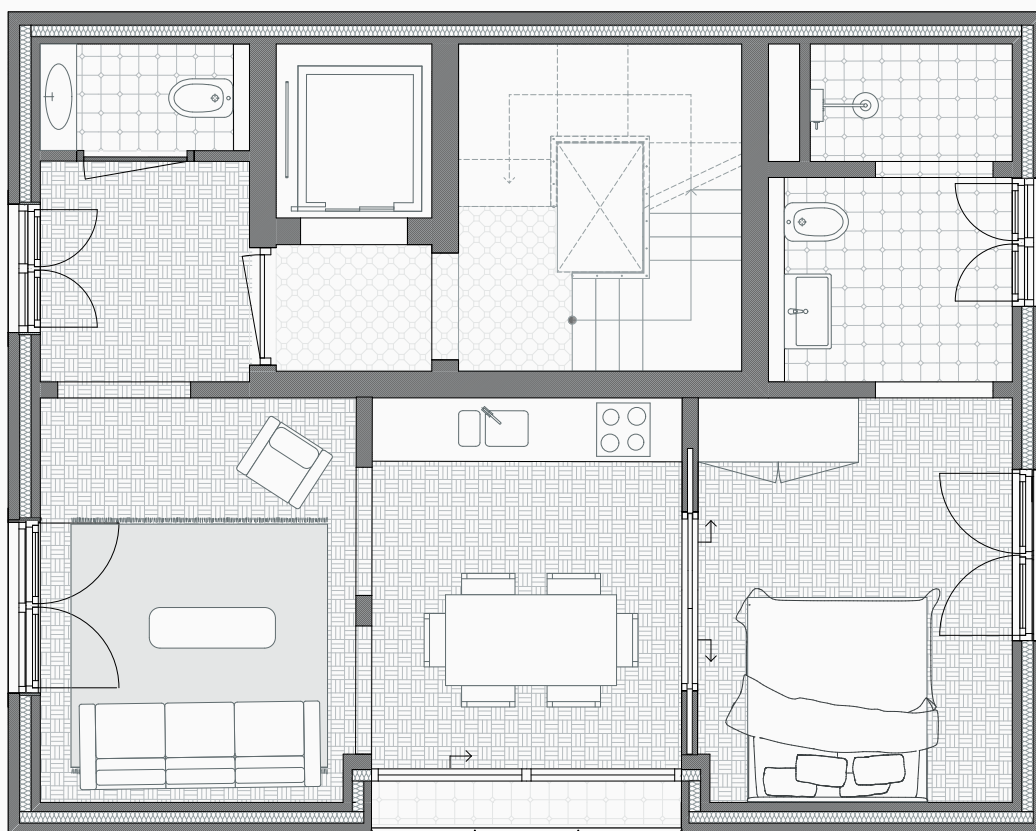
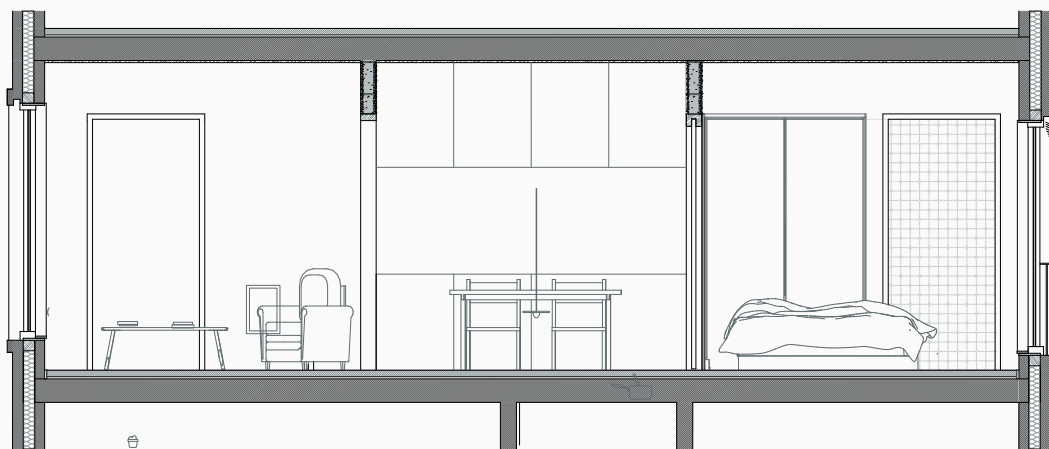
De seniorenappartementen zijn niet groot maar van al het noodzakelijke voorzien.

De brede doorgangen zorgen voor een gemakkelijke circulatie, ook met rollator of rolstoel. De slaapkamer grenst altijd direct aan een van de hoofdverblijfsruimtes (keuken/ woonkamer).

De gevelopeningen zijn op de meeste plekken klein gehouden om de hitte buiten te houden. De keuken of woonkamer is door middel van een grote gevelopening met smalle loggia verbonden met de binnenplaats.

Op het moment dat een bewoner echt zorgbehoevend wordt en zijn leefwereld verkleint tot het huis of zelfs het eigen privéverblijf, blijft hij/zij toch verbonden met het dagelijkse leven om zich heen.

De extra kamer kan worden gebruikt als werk- of hobbykamer of als logeerkamer wanneer een familielid besluit wat langer te blijven.

V. ONT- WERP

Materialisatie

Het binnenplein is vrij toegankelijk maar toch betreed je merkbaar een private ruimte bij aankomst. Op de kavelgrens verandert de bestrating van het doorlopende trottoir naar de antraciete klinker. Deze klinkers vind je ook in de verkeersvrije voetgangersgebieden in het centrum. De oude verkaveling is zichtbaar in het patroon van de donkere klinkers, waardoor het contrast tussen bestaand en nieuw versterkt wordt. De bouwblokken staan iets naar achteren ten opzichte van de rooilijn en krijgen een granieten plint, refererend aan de herkenbare plinten die overal in de lokale architectuur worden toegepast. De plint bestaat uit een schakeling van zitelementen en wordt als architectonisch element ingezet om de grens tussen binnen en buiten te verzachten en het gebouw te verbinden met de aangrenzende publieke ruimte. De gevels worden opgetrokken uit in het werk gestort gekleurd beton, refererend aan de gekleurde pleisterwerkgevels uit deze regio.

Gestort beton wordt lokaal veel ingezet als constructief frame maar niet als zichtwerk. Door het materiaal op een nieuwe manier in te zetten, wordt de architectuur verankerd in de lokale tradities, zonder verlies van het herkenbare eigen karakter. De raamkaders worden mee gestort en hebben een koof voor de 'persiana'.

De gevel van het bestaande pand wordt kaal geslagen en gekeimd. Hierdoor worden kop-en langsgevel en de verdiepingen een geheel, herkenbaar als 'bestaande bouw' die de originele verkaveling volgt. De structurele elementen van de orthogonaal opgezette, derde verdieping zorgen ervoor dat de bestaande bouw onderdeel wordt van de collectieve identiteit van het plan en vormen tegelijkertijd functionele tussenruimtes.

overgang stoep - hof bestrating

bestaande natuursteen plint

natuursteen plint icm groen beton

raamkader

**IV.
BUSINESS
CASE**

Businesscase site 2

Kengetallen

bouwgrond Aspe centrum = ± € 500 /m2

renovatie = 250/m2

nieuwbouw = € 500/m2

Site

409 m2 bouwgrond

582 m2 bvo nieuwbouw

150 m2 renovatie

732 m2 bvo totaal

190 m2 collective space,

542 m2 woonruimte

Stiko

aankoop grond a 500/m2: € 204.500,-

aankoop bestaande woning: € 83.000,-

renovatiekosten a 250/m2: € 37.500,-

bouwkosten a € 500/m2: € 291.000,-

totaal: € 616.000,- (€840,-/m2 totaal, €1136,-/m2 per woning)

aankoopkosten senioren appartement a 62m2: € 68.500,-

zorgkosten / mnd: € 250,- (aannname)

Vergelijking:

Aankoopkosten nieuwbouw villa a 62 m2 (€ 1450,-/m2): € 89.600,-

V. ONT- WERP

locatie 3:

'pleinwoningen'

Calle San Jose 11-19

Bestaande situatie

Ook deze locatie ligt aan de Calle San Jose, een geasfalteerde weg met brede trottoirs en een publieke plint met een diversiteit aan woningen, winkels, horeca en bedrijven. De Calle San Jose is een van de oudste assen van het dorp en verbindt het centrum met de nieuwere wijken ten zuiden en noorden. De locatie is een enorm braakliggend terrein van 900 m2 in het stedelijk weefsel.

V. ONT- WERP

Verbinding

Leidend thema in het ontwerp is 'individueel wonen binnen een collectieve omgeving'. Dit is vertaald naar een woongebouw voor senioren met collectieve en publieke ondersteunende functies. Het programma is vergelijkbaar met dat van een serviceflat zoals we die in Nederland kennen. Met het grote verschil dat hier de nadruk niet op zorg ligt maar op wonen. Dit is vertaald in de organisatie van het programma. De ondersteunende functies zijn losgemaakt van het woonprogramma en landen in de plint. Daarmee worden deze functies onderdeel van de publieke plint aan de Calle Jose.

Door de functies terug te leggen van de plint ontstaat een publiek plein als centraal punt van het complex. Binnen het stedelijk weefsel is dit een toevoeging aan de schakeling van pleinen en rustpunten langs de Calle San Jose (passend binnen de ambities van het EDUSI document). Het verbindt daarmee het gebouw met de stad.

Leidend thema in het ontwerp is 'individueel wonen binnen een collectieve omgeving'. Dit is vertaald naar een woongebouw voor senioren met collectieve en publieke ondersteunende functies.

**Parque Doctor
Calatayud**

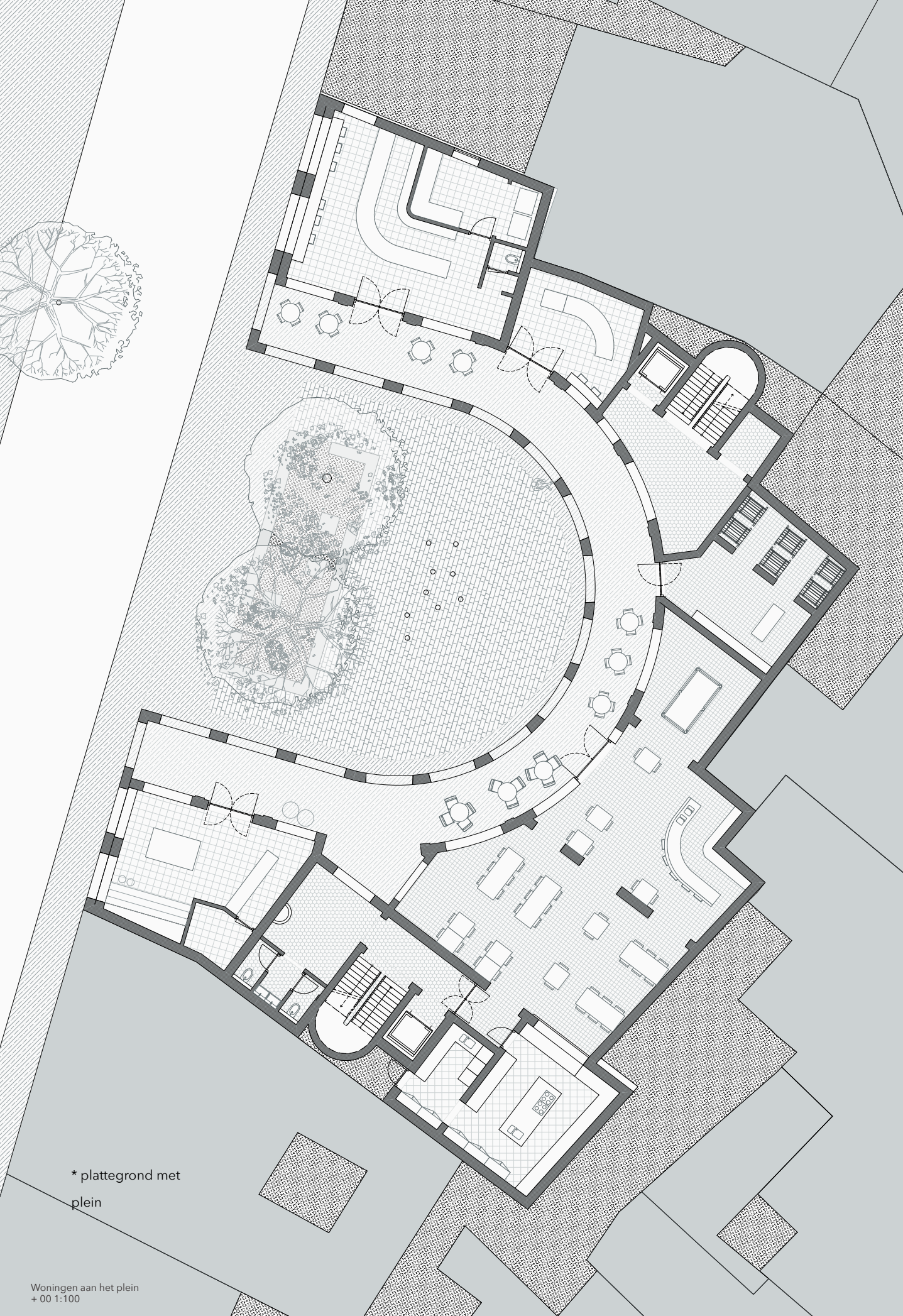
V. ONT- WERP

Zelfstandigheid

Het ontwerp van het plein is uitgangspunt geweest voor het ontwerp van het daaromheen georganiseerde programma. De functies liggen rond het plein achter een continue uniforme gevel die de samenhang van het geheel benadrukt. De colonnade zorgt voor de benodigde beschutting tegen de zon. De noordhoek met ochtend-/middagzon geeft plaats aan de bakkerij, waar je tot aan de siësta kan ontbijten en lunchen met een kop koffie en een krantje, gekocht in de kiosk aan de overkant van het plein. In de kiosk zijn verder wat kleine boodschappen te halen. Verder zit er een bloemist en een dependance van het postkantoor met pakketsevice. Naast de bakkerij zit een kleine ijssalon, het favoriete uitje van de kinderopvang. Centraal aan het plein ligt het restaurant, waar je tot 's avonds laat kan eten, biljarten of een wijntje kunt drinken. Deze wijn is de trots

van Aspe, dat nationaal bekend staat om de 'Vinalopo' druif. Het restaurant verzorgt ook een maaltijdservice voor de bewoners van het gebouw.

De zitrand in het midden van het plein zorgt voor een zachte scheiding met de soms drukke Calle Jose. Vanuit de luwte kun je het leven aan de straat en op het plein gadeslaan terwijl je wacht op de buurvrouw waarmee je naar de markt gaat. De twee Ficus bomen zorgen voor de nodige beschutting en de schaaktafels zijn het toneel van eindeloze partijen tussen de lokale specialisten. De fontein brengt verkoeling en vermaak tijdens hete dagen. Het plein en omringende programma dienen op deze manier zowel de buurt als de bewoners van het complex. Hierdoor wordt de interactie tussen de bewoners van het project met elkaar én met de buurt gestimuleerd.

* plattegrond met
plein

*beeld? plg / visual(s)? opknippen in 3 delen
met bijbehorende plaatjes?

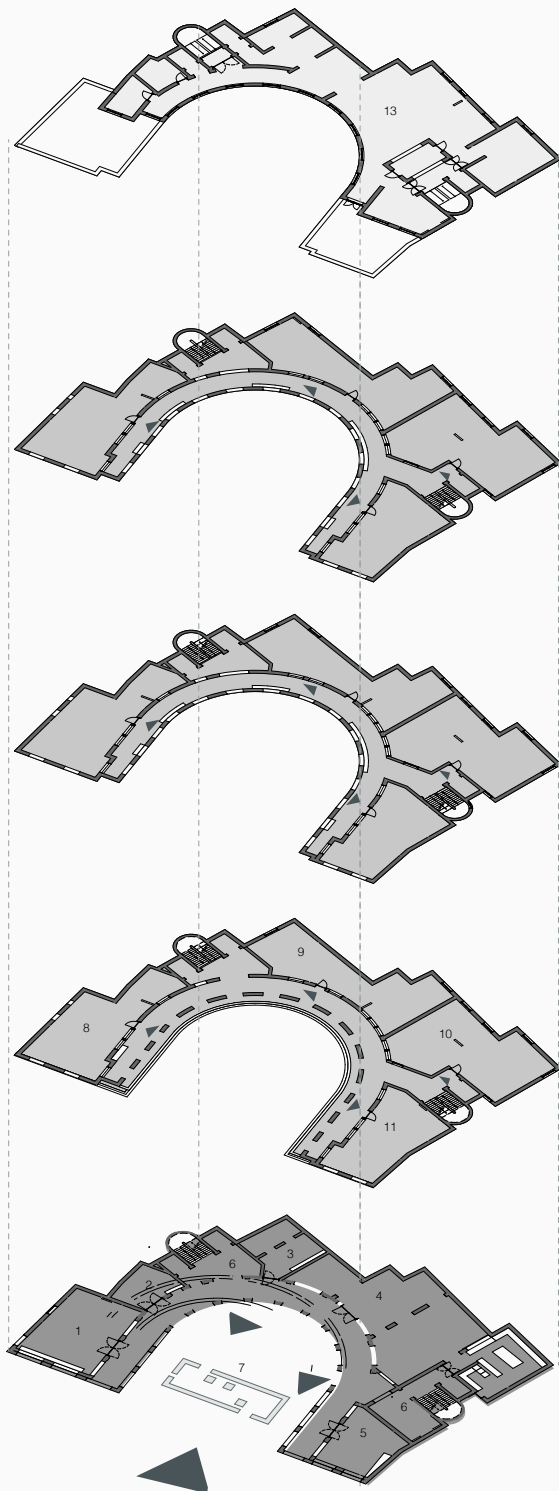

V. ONT- WERP

zorg

Boven de plint bevinden zich in totaal 16 seniorenappartementen, waarbij per bouwlaag steeds vier appartementen ontsloten worden via een brede galerij. De seniorenappartementen zijn gelijkvloers en variëren tussen de 70 en 100 m². Op de vijfde verdieping bevindt zich een zorghotel. Hier is het mogelijk om na een ziekenhuisopname verder te herstellen in een vertrouwde

omgeving, gerund door specialisten, dichtbij huis en het eigen sociale netwerk. Afhankelijk van de vraag wordt het zorghotel ook een uitvalsbasis voor de thuiszorg, die niet alleen de bewoners van het complex de benodigde ondersteuning kan bieden maar de gehele stad. Ook andere ondersteunende diensten zoals een was- en strijkservice worden vanuit het herstelhotel verzorgd.

+04 13 - herstelhotel / thuiszorg

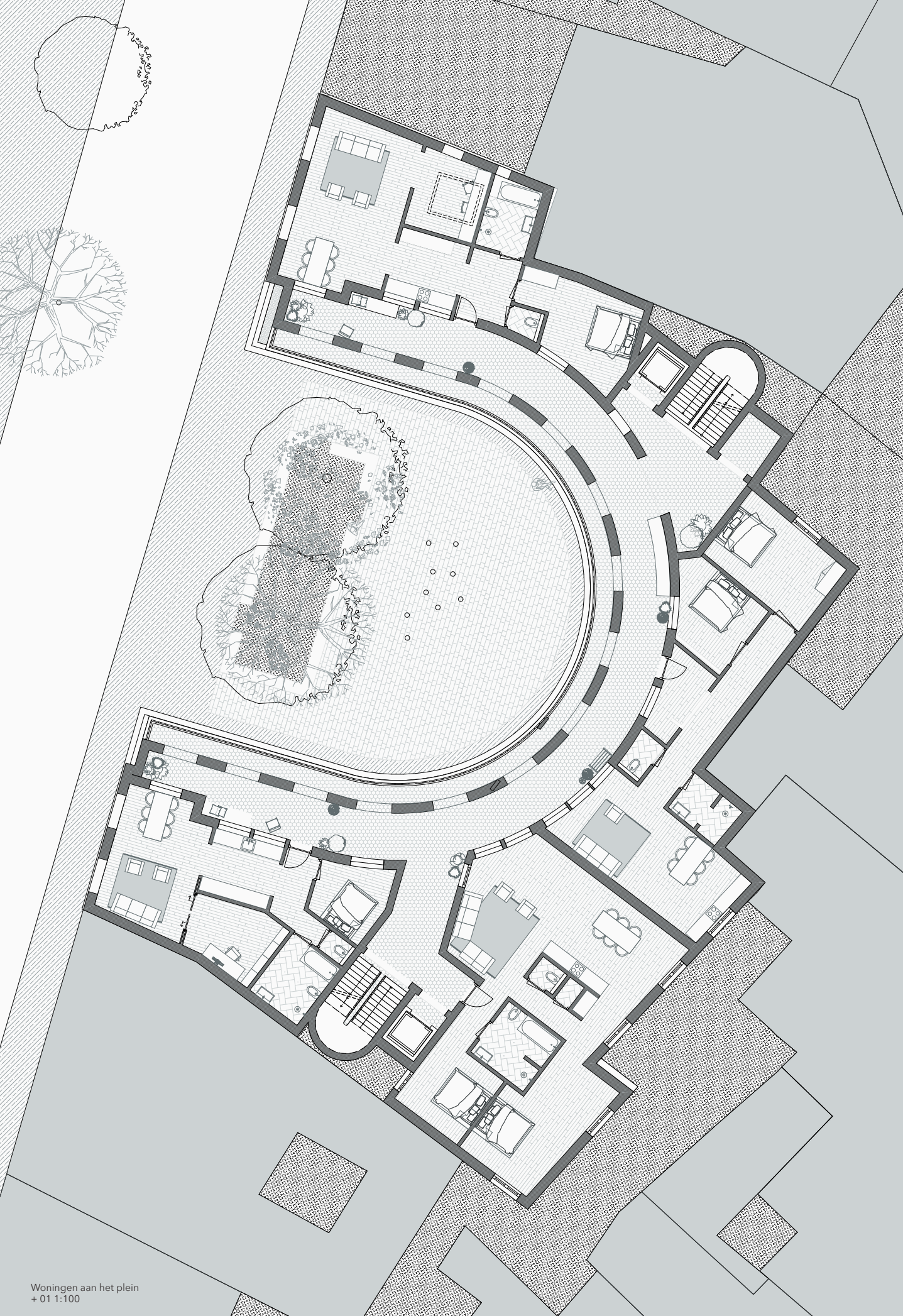
+03 8 Apartement - 78 m2
9 Apartement - 96 m2
10 Apartement - 98 m2
11 Apartement - 72 m2
12 Galerij

+02 8 Apartement - 78 m2
9 Apartement - 96 m2
10 Apartement - 98 m2
11 Apartement - 72 m2
12 Galerij

+01 8 Apartement - 78 m2
9 Apartement - 96 m2
10 Apartement - 98 m2
11 Apartement - 72 m2
12 Galerij

+00 1 bakkerij / lunchroom
2 ijswinkel
3 wijnhandel
4 restaurant
5 kiosk / postkantoor / bloemist
6 entreehal naar appartementen
7 plein;

V.
ONT-
WERP

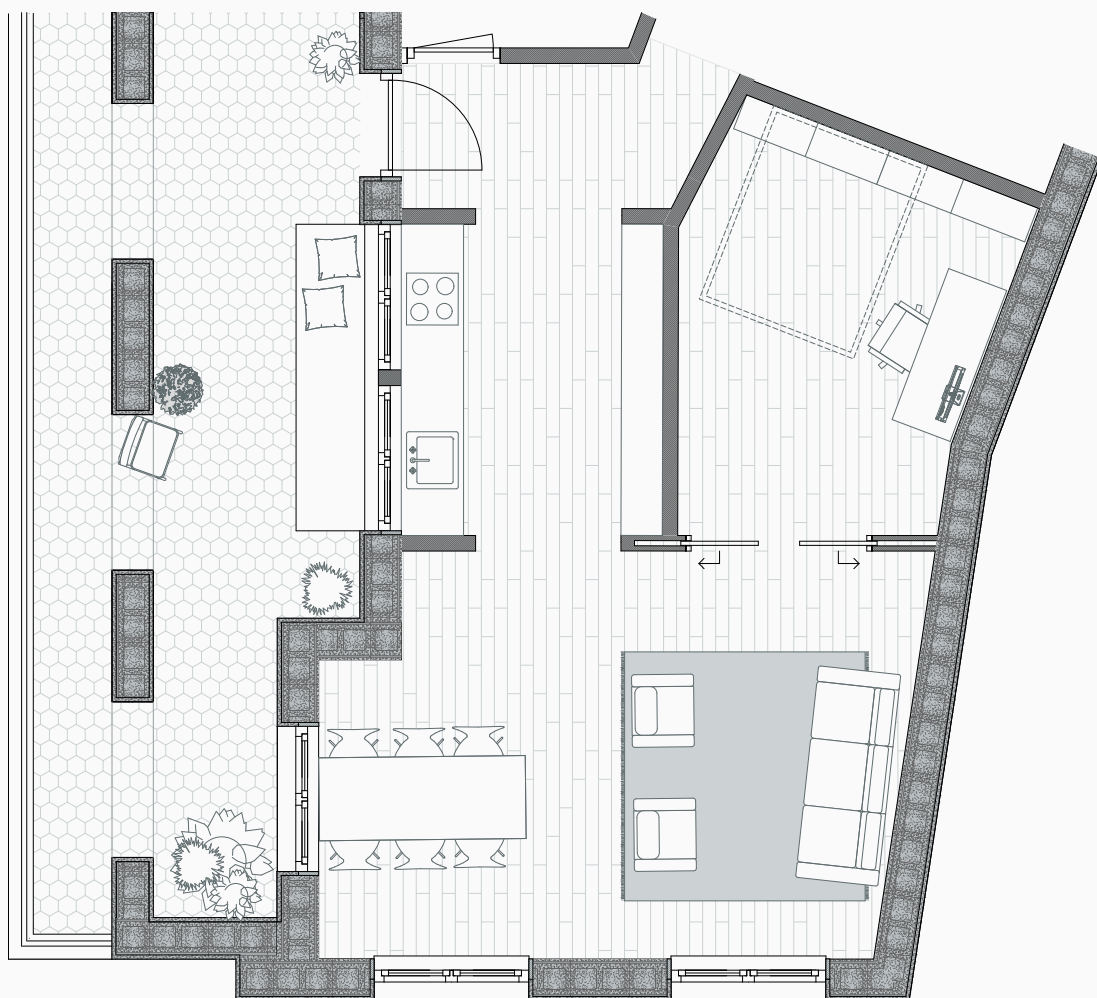
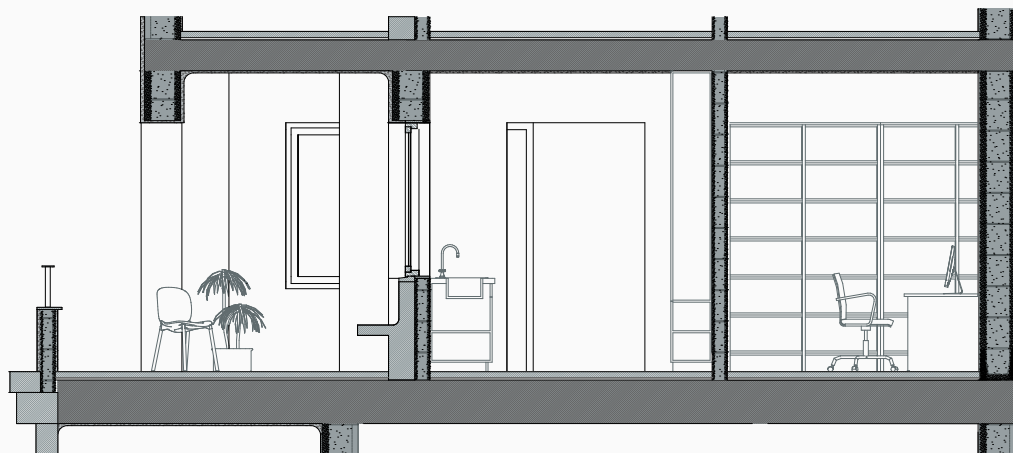
V. ONT- WERP

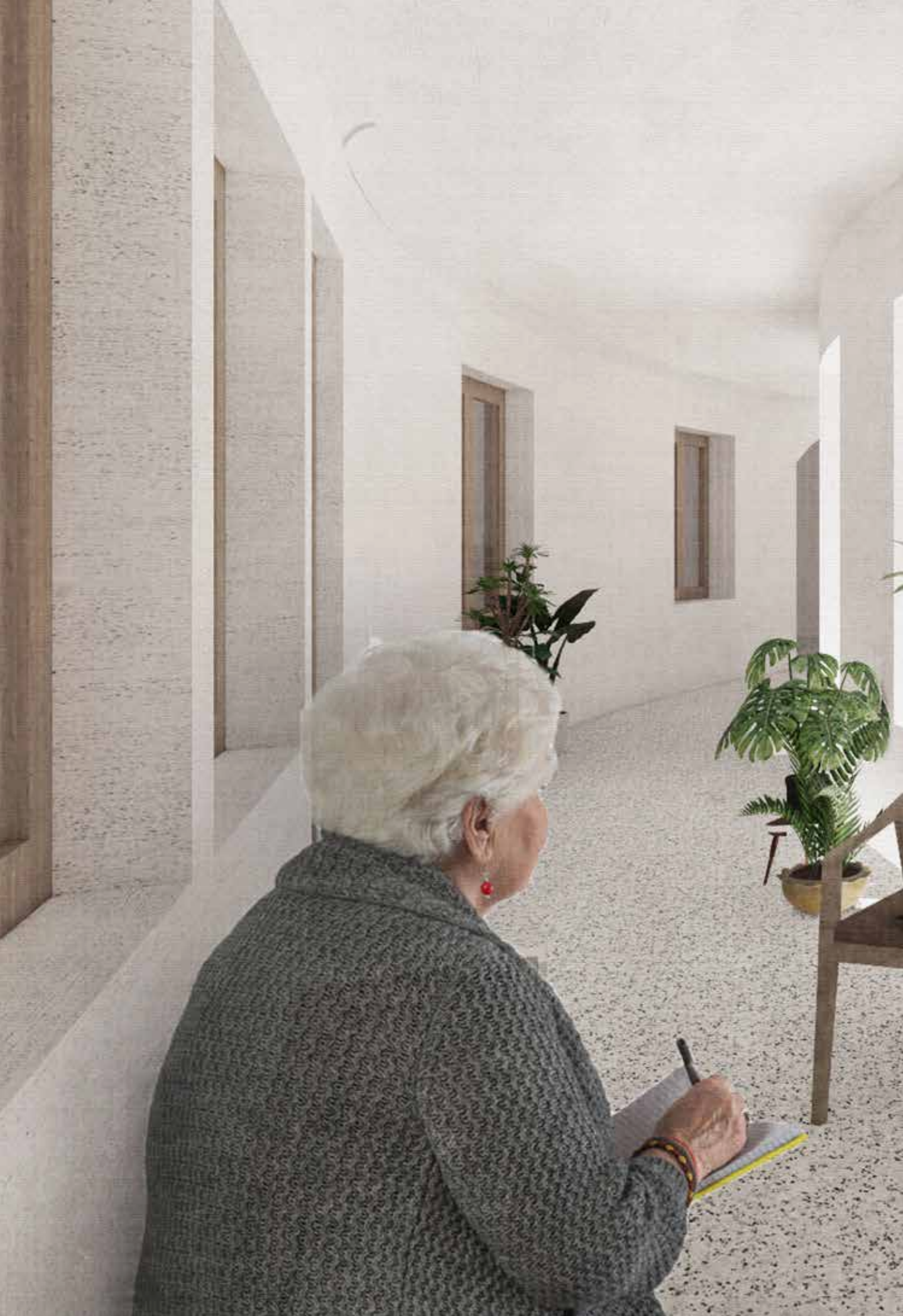
Thuis voelen

De seniorenappartementen zijn relatief groot en voorzien van een eigen logeerkamer voor gasten en familie. De woonkamer/ keuken is altijd verbonden met de galerij, die fungeert als buitenruimte van het appartement.

De galerij is de collectieve ruimte van de bewoners van iedere verdieping en functioneert als overgang tussen het publieke plein en het privéverblijf. De galerij is breed opgezet zodat er ruimte is voor een terrasinrichting. De gevelopeningen naar het plein zijn zo vormgegeven dat ze voldoende

zicht geven op het plein en tegelijkertijd beschutting tegen de zon. In de openingen zijn zitnissen zitelementen geplaatst die het contact de interactie met het plein versterken. Zo ontstaat er een schil rond het plein die ruimte biedt aan de individuele identiteit van de bewoners en tegelijkertijd het collectieve karakter benadrukt. Ook hier geldt weer dat op het moment dat een bewoner echt zorgbehoevend wordt en de leefwereld verkleind wordt tot de eigen woning, zij altijd verbonden blijven met het dagelijkse leven om hen heen.

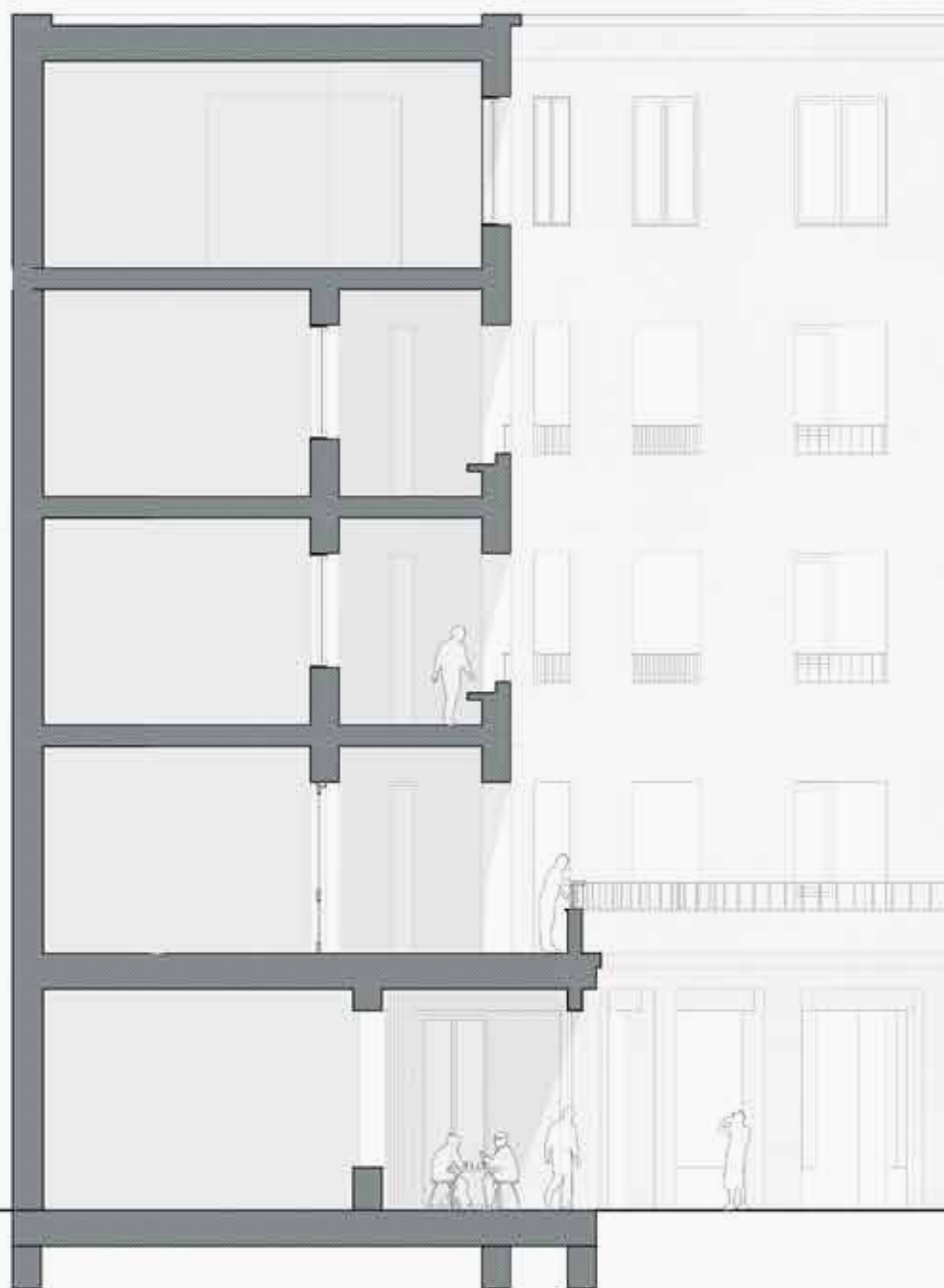

* render, galerij = heel belangrijk beeld!

V.
ONT-
WERP

V. ONT- WERP

Materialisatie

Ook bij het plein is de vloerafwerking weer een belangrijk element waarmee de verschillende overgangen zichtbaar gemaakt worden. De bestrating van de trottoirs langs de Calle Jose loopt door langs de gevels van de winkels en horeca in de plint. Dit benadrukt de verbinding met de publieke plint. Het hart van het plein krijgt een xx bestrating, refererend naar de bestrating van het Plaza Mayor, dat ook aan de Calle San Jose geschakeld ligt. De zitelementen worden net als de zitelementen in de plint van project S2 uitgevoerd in gepolijst wit beton als subtiele verwijzing naar de relatie tussen beide. De vloerafwerking van de trappenhuizen loopt door over de galerijen waardoor de collectief gebruikte verkeersruimten een eigen karakter krijgen.

De colonnade langs het plein refereert naar de colonnades van publieke gebouwen uit de omgeving, veelal gebouwd in de 17e en 18e eeuw in Barokke en (neo)Renaissance bouwstijl. Deze bogen werden ingezet om het publieke karakter te onderstrepen en daarom als bijzondere elementen vormgegeven. Op dezelfde wijze wordt hier materiaal en schaal ingezet om de publieke plint te onderscheiden van het bovenliggende woonprogramma. De gehele plint is bekleed met kalksteen ashlar, een lokaal veel gebruikte techniek waarbij de natuursteen platen nagenoeg naadloos gestapeld worden. De gevel erboven is afgewerkt met licht pleisterwerk om de hitte zo veel mogelijk buiten te houden. Door de ritmiek en symmetrie in de gevel is er bewust geen hiërarchie waardoor het collectieve karakter onderstreept wordt.

V. ONT- WERP

VI. CON- CLUSIE

Vivir Juntos laat zien hoe sociale netwerken gevormd kunnen worden met behulp van architectonische elementen. Hoe de pensioensmigranten verbonden kunnen worden aan de plek en de lokale gemeenschap en ze zich thuis kunnen gaan voelen. Hierdoor kan zorg weer vooral een informele aangelegenheid worden waardoor mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen en leven.

Het project geeft daarnaast een impuls aan de lokale economie, stedelijke vernieuwing en het lokale zorgnetwerk, zodat formele zorg toegankelijker wordt, zowel voor nieuwkomers als de lokale ouderen.

met speciale dank aan

Ivo Clason

Marten Teeuwsen

Edith Janson

Miriam Landman

'De Cheerleaders'

Tamar Benashvili

Lisette de Leeuw

Amelia González & sisters

Antonio Galiano Garrigós

Mayke van de Rijt,

Daantje en Jules

en mijn docenten

Gianni Cito (mentor)

Jarrik Ouburg

Marta M Roy Torrecilla